

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני בנים כשתילי זרעים סביב לשלחנם,
הכמים ונכונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון זרע שמשון המבואר

פרשת וירא

אות א

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושיו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומוזוני

גלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הדפוס והדפוסים של זרע שמשון
הוצאת ספרים ופירוש
הוצאת ספרים ופירוש

פְּרִשְׁת וִירָא

א

פָּסוּק (בראשית יח, א) 'וַיֵּרָא אֵלָיו ה'", קָמְאֵי דְקָמְאֵי, מָאֵי בְּעֵי רָמִי בַר חָמָא פֶּרֶשׁ רִשְׁ"י, לְבָקֶר אֶת הַחוּלָה, אָמַר רָמִי בַר חָמָא, יוֹם שְׁלִישִׁי לְמִילְתּוֹ, וְכָא הֶקְדוּשׁ מַה שְׁיִיכֵי דְבָרֵי רָמִי בַר חָמָא לְהָא בְּרוּךְ הוּא וְכו', עכ"ל. וְכָבֶר צִוְחוֹ בּוֹ שֶׁפֶּרֶשׁ רִשְׁ"י בְּתַחֲלָה לְבָקֶר אֶת

ק' וַיֵּרָא
לְיוֹ וְכו'
ש' רִשְׁ"י
לְבָקֶר אֶת
וְלָהּ יוֹם
שְׁלִישִׁי
תוֹ הָיָה

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְבָאָד

א

ענייני התרפאות אברהם ממילתו, וביאור פתיחת פתח לגרים על ידי המילה

שֶׁהָיָה יוֹם שְׁלִישִׁי לְמִילְתּוֹ. וּמָנָא לֵיהּ - מְנִין לוֹ לְרַמֵּי בַר חָמָא, שֶׁהָיָה דְּוָקָא בְּיוֹם שְׁלִישִׁי לְמִילְתּוֹ, וְלֹא בִּאֶחָד מִשָּׁאֵר הַיָּמִים שֶׁלֹּאֲחֵר הַמִּילָה. וְגַם הִקְשׁוּ, מַה שְׁיִיכֵי דְבָרֵי רָמִי בַר חָמָא - מַהִּי הַשְּׂיִיכוּת בֵּין מַה שֶׁהִקְבָּה"ה בֹּא בְּיוֹם שְׁלִישִׁי לְמִילְתּוֹ, לְהָא - עִם מַה שֶּׁפֶּרֶשׁ רִשְׁ"י בְּתַחֲלָה שֶׁהִקְבָּה"ה נִרְאָה לֵאבְרָהִם כְּדִי לְבָקֶר אֶת הַחוּלָה, שְׁמַדְבְּרֵי רִשְׁ"י נִרְאָה שְׁלִפִּי שְׁפִירֵשׁ שֶׁהִקְבָּה"ה בֹּא לְבָקֶר אֶת הַחוּלָה, הוֹכֵרֵחַ לְהוֹסִיף וּלְבָאֵר, שֶׁזֶה הָיָה בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִילְתּוֹ, וְקִשָּׁה, מַהִּי הַהִכְרַח לַכֵּךְ.

דקדוקים בטעם שנראה אליו הקב"ה, ובאיזה יום למילתו היה בפסוק (בראשית יח, א) ^א 'וַיֵּרָא אֵלָיו ה'', פֶּרֶשׁ רִשְׁ"י, שֶׁהִקְבָּה"ה נִרְאָה לֵאבְרָהִם, כְּדִי לְבָקֶר אֶת הַחוּלָה - שֶׁהָיָה חוּלָה מִחֲמַת שְׁמֵל עֲצֻמוֹ. ^ב אָמַר רָמִי בַר חָמָא, אוֹתוֹ יוֹם שֶׁבּוֹ נִרְאָה הַקְבָּה"ה לֵאבְרָהִם, יוֹם שְׁלִישִׁי לְמִילְתּוֹ הָיָה, וְכָא הֶקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכו' וְשָׁאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ, ^ג עכ"ל.

וְכָבֶר צִוְחוֹ בּוֹ קָמְאֵי דְקָמְאֵי - הַמְפְּרִשִׁים הַקְדָּמוֹנִים הִקְשׁוּ קוּשִׁיּוֹת עֲצוּמוֹת בְּדַבְרֵי רָמִי בַר חָמָא, ^ד מָאֵי בְּעֵי - מַה רִצָּה רָמִי בַר חָמָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ בְּזֶה

צִיּוֹנִים וּמִקְוֹדוֹת

רבינו, הוּבֹאֵר בְּלִשׁוֹן זֶה גַּם בְּסִפְר עֵמֶק הַלֶּכֶה (לְרַבִּי מִנְחֵם מְנַלִּי בֶן בִּירֹךְ הַלֵּוִי מַלְכוּב, בְּפִסְוֹק יֵיבֵן שֵׁם מִדְּבַח - בְּרִאשִׁית יב, ז). וְרִאָה בְּסִפְר פּוֹרֵת יוֹסֵף (לְבַעַל הַתּוֹלָדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, בְּפִרְשָׁתוֹ) שֶׁבִּיאֵר שִׁכְבַּר צוּחוֹי בֵּיהּ קָמְאֵי וְכו', יְעוּד, מָאֵי בְּעֵי רָבִי חָמָא כֵּאֵן, דְּבִלְאָו חָכִי אֲתִי שְׁפִיר, וְאֵם בֹּא לְהוֹדִיעֵנוּ שֶׁהָיָה יוֹם שְׁלִישִׁי לְמִילְתּוֹ, זֶהוּ גּוֹפִיָה מִנָּא לֵיהּ, וְאֵם נִפְקָא לֵיהּ מִמָּה דְכֹתִיב (בְּרִאשִׁית לז, כה) יוֹהִי בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיּוֹתָ כּוֹאבִים, וְכִפְּרִיּוֹשׁ הֶרְמִיָּם, אֵם כֵּן, בְּלֹא רָבִי חָמָא גַּם כֵּן נִדַּע דְּמִסְתַּמָּא הָיָה בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי מִפְּסוֹק יוֹהִי וְכו'.

א. לִשׁוֹן הַפִּסְוֹק, 'וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאַלְפִּי מִקְרָא וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כָּחֵם הַיּוֹם'. ^א הֵם דְּבָרֵי רָבִי חָמָא בַר חֲנִינָא בְּסוּטָה (יד, א). ^ב לְפָנֵינוּ, רָבִי חָמָא בַר חֲנִינָא. ^ג הֵם דְּבָרֵי רָבִי חָמָא בַר חֲנִינָא בְּכַבָּא מִצִּיעָא (פו, ב). ^ד רֹאֵה כְּפִירִישׁ הִרְאָם, שֶׁבְּתוֹךְ דְּבָרֵיו יֵישֵׁב הַדְּקָדוּקִים שְׁדָּדֶק רַבִּינוּ. וְרִאָה בַר חֲנִינָא בְּמַהֲרִישׁ"א (ח"א ב"מ פו, ב ד"ה וּמִ"שׁ בְּיוֹם). וְכַעֲנִין זֶה הִקְשָׁה בְּסִפְר עֲמוּדִיָּה שְׁבַעַה (לְרַבִּי בְּצַלָּא ב"ר שְׁלֵמָה מִקּוּבְרִין, הַמְכֻנָּה רָבִי בְּצַלָּא הִדְרִשֵּׁן, עֲמוּד הִרְאִשׁוֹן בְּרִית אֲבוֹהֵם אוֹת, הוּ"ד בְּהַמְשָׁךְ דְּבָרֵי רַבִּינוּ) בְּשֵׁם רַבּוּתוֹ. וְהַקְשָׁיָא הִרְאִשׁוֹנָה וְהַשְּׁלִישִׁית שְׁמַבִּיא

(כ"מ פו, ב), ולא הקפיד לרפאות גם כל ילדי ביתו שנמולו אותו (בראשית יז, כו), וכי כך עושין לבני לוי (חולין ז, א), ולמה לא מצינו בדברי ר"ל רמז מזה שגם ילדי ביתו נתרפאו אותו, אלא דוקא אמרו לרפאות את אברהם, ותו לא.

זרע שמשון המבאר

לרפאות גם כל ילדי ביתו שנמולו אותו, ככתוב (בראשית יז, כו) 'וכל אנשי ביתו יליד בית ומקנת פספס מאת בן נכר נמלו אותו', וכי כך עושין לבני לוי - לבני החבורה, שאין מסייעים להם בצרכיהם, אלא מניחים אותם בצרתם (חולין ז, א) ⁸⁰, והיינו ילדי ביתו, שנתחברו עם אברהם אבינו לקיים מצות המילה, ואף הם היו חולים כמותו, ולמה לא מצינו בדברי רבותינו ז"ל שום רמז מזה שגם ילדי ביתו נתרפאו אותו על ידי המלאך או הקב"ה, אלא דוקא אמרו שבא רפאל המלאך לרפאות את אברהם, ותו לא - ולא אמרו שבא לרפאות גם את שאר אנשי ביתו ⁸¹.

ציונים ומקורות

הוא קאזיל [היה הולך להתעסק] לפדין שבוין. פגע ביה בגינאי נהרא [נהר ששמו גינאי], אמר ליה רבי פנחס, גינאי, חלוק לי מימך ואעבור בך, [אמר לו הנהר], אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני וכו'. אמר ליה רבי פנחס בן יאיר לנהר, אם אי אתה חולק מימך, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם. חלק ליה [הנהר מימיו, ועבר בן] וכו', הוה התם ההוא טייעא דלווה בהדיהו [היה שם סוחר ערבי שהתלווה אהם]. אמר ליה [רבי פנחס לנהר], חלוק ליה נמי להאי טייעא. משום דלא לימא אינשי, וכי כך עושים לבני לוי, חלק ליה נמי, ע"כ. והרי מבואר שם, שכשנעשה נס לרבי פינחס בן יאיר ונבקע הנהר עבורו, דאג רבי פינחס לכך שיעקע גם לבן לוייתו אף על פי שהיה ערבי. ומה שעשה רבי פינחס כן, היינו בודאי משום שידע שכך דרכו של הקב"ה כששהוא משנה את הטבע עבור הצדיק, הוא עושה כך גם עבור בן לוייתו. ועל כן מקשה רבינו, למה לא עשה הקב"ה נס גם לכל בן לוייתו של אברהם שנימולו עמו. יב. וכך הקשה בדברי דוד (להט"ז, ריש פרשתנו).

החולה. ועוד יש לדקדק, איך יתקשר סוף הפסוק 'בחס היום' עם 'וירא אליו'.

ונראה לתרץ, דרמי בר חמא הרגיש דמאי שנא שהקפיד הקדוש ברוך הוא לבקר את אברהם כדי לרפאותו, ושלח לו רפאל לרפאותו

ועוד יש לדקדק בלשון הפסוק, איך יתקשר מה שכתוב בסוף הפסוק 'והוא ישב פתח האהל בחס היום' - והיינו בחצות היום, כשהשמש מחממת ביותר (ברכות כז, א) ⁸², עם מה שכתוב בתחילתו 'וירא אליו', ומדוע השמיענו הפסוק שבשעה שבה נראה הקב"ה לאברהם, היה חם ביותר ⁸³.

ילדי ביתו של אברהם נתרפאו במרגלית שבצואר אברהם ונראה לתרץ, דרמי בר חמא הרגיש - הוקשה לו, דמאי שנא שהקפיד הקדוש ברוך הוא לבקר את אברהם כדי לרפאותו, וגם שלח לו את המלאך רפאל לרפאותו ממילתו (כ"מ פו, ב) ⁸⁴, ולא הקפיד

ו. לשון הגמרא, מאן תנא להא דתנן, 'וחם השמש ונמס' (שמות טז, כא), בארבע שעות. אתה אומר בארבע שעות, או אינו אלא בשש שעות, כשהוא אומר 'ביום' היום, הרי שש שעות אמור, מה אם אני מקיים 'וחם השמש ונמס', בארבע שעות. ז. ואמנם אמרו חז"ל (כ"מ פו, ב) שהקב"ה הוציא חמה מגרתיקה, בשביל שהאורחים לא יטריחוהו, אבל אין בזה טעם למשמעות לשון הפסוק שבא להשמיענו שנתראה הקב"ה אליו דוקא בחום היום. ח. רבינו מוכיח בהמשך דבריו, שהביקור היה כדי לרפאותו. ט. לשון הגמרא, 'וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו' (בראשית יח, ב) וכו', מאן גינהו שלשה אנשים, מיכאל וגבריאל ורפאל. מיכאל שבא לבשר את שרה, רפאל שבא לרפא את אברהם, גבריאל אול למהפכיה לסדום. י. כלומר, ממה שאמרו שהקב"ה נראה לאברהם כדי לרפאותו, וגם שלח את המלאך רפאל לרפא את אברהם, משמע שהקב"ה דאג רק לרפאות אותו, ולא דאג לכל הנימולים אתו. וקשה, למה באמת לא דאג גם להם. יא. לשון הגמרא, דרבי פנחס בן יאיר

אָלָא וְדָא צְרִיד לִמָּר, שְׁלִידִי בִיתוֹ
לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְרַפּוּאָה.
וְהַטַּעַם שֶׁלֹּא הָיוּ צְרִיכִים, מִשּׁוּם דְּאִיתָא
בְּבִבְא בְּתָרָא פֶּרֶק קָמָא (טו, ב) רַבִּי שְׁמַעוֹן
בֶּן יוֹחָאי אוֹמֵר, מְרַגְלִית טוֹבָה הָיְתָה
תְּלוּיָה בְּצִנּוּרָא שֶׁל אֲבֵרָה שֶׁכָּל חוֹלָה

שְׂרׁוּאָה אוֹתָהּ, מִיד מִתְרַפָּא. וְהַקְשׁוּ
בְּתוֹסְפּוֹת (ד"ה שכל), וְהָא בִּימֵי אֲבֵרָה
אִפְתִּי לֹא הָיָה חָלִי פְּעוֹלָם, דְּאָמְרִינָן
בְּהַשׁוּכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים (ב"ב פז, א) עַד
יַעֲקֹב לֹא הָיָה חוֹלֶשָׁא, וְתַרְצוּ, דְּהָכָא
בְּחָלִי שֶׁל מָכָה אֵיירִי. וּבַעַל עֲמוּדִיָּה

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

אָלָא וְדָא צְרִיד לִמָּר, שִׁמְחַמַּת אִיזוּה
סִיבָה יְלִידִי בִיתוֹ לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְרַפּוּאָה
מִמִּילָתָם עַל יְדֵי הַמְּלָאךְ אוֹ הַקְּב"ה. וְנִרְאֶה
הַטַּעַם שֶׁלֹּא הָיוּ צְרִיכִים לְרַפּוּאָה, מִשּׁוּם
דְּאִיתָא בְּבִרְיָתָא בְּבִבְא בְּתָרָא פֶּרֶק קָמָא
(טו, ב)^{טו}, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אוֹמֵר,
מְרַגְלִית טוֹבָה [יִהְיֶה] הָיְתָה תְּלוּיָה
בְּצִנּוּרָא שֶׁל אֲבֵרָה, שֶׁכָּל חוֹלָה שְׂרׁוּאָה
אוֹתָהּ, מִיד מִתְרַפָּא^{טז}, וּמִמִּילָא יְלִידִי בִיתוֹ
לֵאחֲרֵי שְׁנִימְלוּ הַסְתַּכְלוּ בִּמְרַגְלִית זו,
וְהַתְרַפּוּ, וְלֹכֵךְ לֹא הוּצָרְכוּ לְרַפּוּאָה ע"י
הַקְּב"ה אוֹ הַמְּלָאךְ.

בימי אברהם היה רק חולי של מכה

וְהִנֵּה הִקְשׁוּ בְּתוֹסְפּוֹת (ד"ה שכל)^{טז}, וְהָא
בִּימֵי אֲבֵרָה אִפְתִּי - עֵדִינָן לֹא הָיָה חָלִי
פְּעוֹלָם, דְּאָמְרִינָן בְּגִמְרָא בְּהַשׁוּכֵר אֶת

הַפּוֹעֲלִים (ב"ב פז, א)^{טז}, עַד יַעֲקֹב לֹא הָיָה
חוֹלֶשָׁא - לֹא הָיָה חוֹלִי בְּעוֹלָם, וְהָיָה אִדָּם
מֵת בְּפִתְעָה פִּתְאֹם, וּבִיקֵּשׁ יַעֲקֹב אֲבִינוּ
מִהַקְּב"ה שִׁיחֲלָה הָאִדָּם כְּשִׁמְתֻקָּרֵב יוֹם
מוֹתוֹ, בְּשִׁבִּיל שְׂיוֹכֵל לְצוּת לִבְנֵי בִיתוֹ. וְאִם
כֵּן, בִּימֵי אֲבֵרָה לֹא הָיָה שׁוּם חוֹלָה
שֶׁהוּצָרְךְ לְהַתְרַפּוּת עַל יְדֵי הַמְּרַגְלִית.
וְתַרְצוּ, דְּהָכָא בְּחָלִי שֶׁל - הָבָא מִחַמַּת מָכָה
אֵיירִי, שֶׁהִיא שִׁיךְ שִׁיחֲלָה בּוֹ אִדָּם גַּם לִפְנֵי
בְּקִשְׁתָּהּ יַעֲקֹב מִהַקְּב"ה, וְאוֹתָם חוֹלִים שֶׁחָלוּ
עַל יְדֵי מָכָה, הַתְרַפּוּ עַל יְדֵי הַהִסְתַּכְלוּת
בִּמְרַגְלִית. אֲבָל מַחֲלָה שֶׁלֹּא מִחַמַּת מָכָה,
לֹא הִתְחַלְּתָה עַד יַעֲקֹב. וְעַל פִּי זֶה בִּיאר
הַעֲמוּדִיָּה שְׁבַעָה (עֲמוּד הַרְאִשׁוֹן, בְּרִית אֲבֵרָה
אוֹת ה')^{טז} אֵת שְׁנֵי הָעֲנִינִים שֶׁבִּדְבָרֵי רַבִּי
חַמָּא, שֶׁעַל מָה שֶׁאָמַר שֶׁבֵּא הַקְּב"ה לְבָקֵר

צִיּוּנִים וּמִקְוֹדוֹת

רַפּוּאוֹת סְגוּלִיִּים, וְזוֹ הִיא הָאֵבֶן טוֹבָה שֶׁהוּא דָּבָר
סְגוּלִי שֶׁכָּל חוֹלָה הִיא מִתְרַפָּא מִמֶּנּוּ דְּבִרְבִּים
סְגוּלִיִּים, וְכִשְׁמַת אֲבֵרָה נִגְנְזוּ כָּל אוֹתָן הַדְּבָרִים
הַסְגוּלִיִּים. טו. לְשׁוֹן הַתּוֹסְפּוֹת, וְאִם תֹּאמַר,
וְהָא בִּימֵי אֲבֵרָה אִפְתִּי לֹא הָיָה חוֹלִי בְּעוֹלָם,
כְּדִמְרִינָן בְּהַשׁוּכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים, דַּעַד יַעֲקֹב לֹא הָיָה
חוֹלֶשָׁא, וְעַד אֲלִישַׁע לֹא הָיָה דֹּאִיחֶלֶשׁ וְאִתְפַּחַת.
וּמִצִּינָן לְמִימָר, דְּהָכָא בְּחוֹלָה שֶׁל מָכָה אֵיירִי. וּרְבִינוּ
תָּם ר"י מְפָרְשִׁים, דַּעַד יַעֲקֹב לֹא הָיָה דֹּאִיחֶלֶשׁ, הֵיכֵן
חוֹלִי שֶׁל מִיתָה, מִכָּאן וְאֵילֶךְ הוּא דֹּאִיחֶלֶשׁ חוֹלִי שֶׁל
מִיתָה, וְלֹא הוּא דֹּאִיחֶלֶשׁ, עַד אֲלִישַׁע. לְשׁוֹן
הַגְּמָרָא, עַד יַעֲקֹב לֹא הָיָה חוֹלֶשָׁא, אִתָּא יַעֲקֹב בַּעַד
רַחֲמֵי וְהוּא חוֹלֶשָׁא, שְׁנֵאמַר (בְּרַאשִׁית מ, א) וַיֹּאמֶר
לְיוֹסֵף הִנֵּה אֲבִיךָ חוֹלָה. יז. לְשׁוֹן הַעֲמוּדִיָּה
שְׁבַעָה, וְהִנֵּה שְׁמַעְתִּי מְרִבּוּתִי וְכו', כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
ז"ל (ב"ב) עַל הַפֶּסֶק יְהִי בְּרַךְ אֶת אֲבֵרָה בְּכָל,
מְרַגְלִית טוֹבָה הִתְחַלְּתָה לְחַלּוֹת בְּצִנּוּרָא שֶׁל אֲבֵרָה, אֲבִינוּ,
וְכָל חוֹלָה שֶׁהִיא רוֹאֶה אוֹתָהּ מִתְרַפָּא, וְהַקְשׁוּ שֶׁם

יג. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, יְהִי בְּרַךְ אֶת אֲבֵרָה בְּכָל (בְּרַאשִׁית
כד, א) מִאִי בְּכָל וְכו', רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אוֹמֵר, אֲבָן
טוֹבָה הִתְחַלְּתָה לְחַלּוֹת בְּצִנּוּרָא שֶׁל אֲבֵרָה, אֲבִינוּ, שֶׁכָּל
חוֹלָה הִרְוָאָה אוֹתוֹ, מִיד מִתְרַפָּא, ע"כ. אֲכֵן גַּם
בְּתוֹסְפָתָא (קִידוּשִׁין פ"ה ה"ז) הִגִּירָסָא הִיא, מְרַגְלִית
טוֹבָה. וְכַמֵּה מְפָרְשִׁים [עֲקִידָת יַצֶּח] (שַׁעַר יח פֶּרֶשׁת לך
לך), אֲלִישַׁי (יִשְׁעִיהוּ מ, ח) [הַעֲתִיקוּ אֶת דְּבָרֵי הַגְּמָרָא
כְּגִירָסַת רַבִּינוּ. יד. רֵאָה בְּרַשָׁ"א (הַמּוֹבָא בַּעֲזָן
יַעֲקֹב) שֶׁבִיאר אֶת עוֹמֵק הָעִנִּין, וְהַמְרַגְלִית הַטּוֹבָה
הֵיכֵן רַק מְשִׁל, ע"י שֶׁאֲבֵרָה אֲבִינוּ הִיא חֹסֶם
הַשֶּׁלֶם בִּדְעִתּוֹ וְנִדְבֵק שְׁכָלוֹ בְּחִכְמָה הַטְּבַעִית
וּבְחִכְמָה הָאֱלֹקִית, וּמְרַגְלִית טוֹבָה שֶׁבְּצִנּוּרָא, הֵיכֵן
שֶׁהִנֵּיג וְהַרְגִּיל וְהַמְשִׁיךְ אֵלָיו תְּלִמִּידִים הִרְבָּה
בְּצִנּוּרָא, הֵיכֵן בְּרִיבּוּרוֹ. וְעַל יְדֵי זֶה הִיא הַחוֹלָה
מִתְרַפָּא. וְזֶה לְשׁוֹן הַמְּהַרְשָׁ"א (ב"ב שם ד"ה וּמִשׁ
רַשְׁבִּי), לִפִּי שֵׁשׁ בַּעֲנִין רַפּוּאוֹת הַגּוֹפּוֹת לְחַלִּים
דְּבָרִים סְגוּלִיִּים, וְיֵשׁ רַפּוּאוֹת טְבַעִיּוֹת לִפִּי הַחוֹלָה אִם
קָר וְאִם חָם, וְלֹחַ וְיֹבֵשׁ, וְאֲבֵרָה אֲבִינוּ יָדַע בְּכָל גַּם

בְּיוֹם רִאשׁוֹן אוֹ בְּיוֹם שְׁנִי, לְפִי שְׁנִסְתַּכְלוּ
בַּמִּזְבֵּחַ לִית שְׁבָעָאָרֹ, אֲבָל אֲבָרְהָם לֹא
רָצָה לְהִסְתַּכֵּל בָּהּ, כְּדִי לְקַבֵּל יוֹתֵר שָׂכָר,
דְּלָפּוֹם צַעֲרָא, אֲנָרָא (אבות פ"ה מ"א).
וְעוֹד, לְפִי שְׁמִצּוֹה זֶה הִיא אַחַת
מֵעֲשָׂרָה נְסִינּוֹת שֶׁלּוֹ, אִם
הָיָה מִתְרַפָּא מִיָּד, לֹא הָיָה זֶה נֶחֱשֵׁב

שְׁבָעָה (עמוד הראשון, ברית אברהם אות ה)
הוֹסִיף לְהִקְשׁוֹת, אִיךָ הָיָה אֲבָרְהָם רּוֹפֵא
וְלֹא לוֹ, לָמָּה לֹא הִסְתַּכֵּל בַּמִּזְבֵּחַ לִית
מוֹכָה שְׁהִיתָה לוֹ בְּצוּאָרֹ, וְסָבַל צַעֲר
וּכְאֵב בְּחִנּוּם.
וּלְדִידָן לֹא קָשְׁיָא מִיָּד, שְׁאִין הָכִי נָמִי
שְׁלִיכִידִי בֵּיתוֹ נִתְרַפָּאוּ מִיָּד אוֹ

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְבֹאֵד

נָמִי, שְׁלִיכִידִי בֵּיתוֹ של אברהם נִתְרַפָּאוּ מִיָּד
מֵהַמְכָּה שִׁמְחַת הַמִּילָה, אוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן
לְמִילָתוֹ אוֹ בְּיוֹם הַשְּׁנִי, לְפִי שְׁנִסְתַּכְלוּ
בַּמִּזְבֵּחַ לִית שְׁבָעָאָרֹ של אברהם, והיינו קודם
שְׁבָא הַקְּב"ה לְרַפְאוֹת אֶת אֲבָרְהָם, בְּיוֹם
שְׁלִישִׁי לְמִילָתוֹ. אֲבָל אֲבָרְהָם עֲצֻמוֹ, לֹא רָצָה
לְהִסְתַּכֵּל בָּהּ וּלְהִתְרַפּוֹת עַל יְדֵי כָךְ, כְּדִי
שִׁיעֲטֵר מַחֲמַת הַמִּילָה, וְלִקְבֵּל עַל יְדֵי כֵן
יוֹתֵר שָׂכָר עַל קִיּוֹם מִצּוֹה זֶה, דְּלָפּוֹם צַעֲרָא,
אֲנָרָא - כְּפִי רֹב הַצַּעֲר שְׁאֵדָם מִצַּעֲר עַל
קִיּוֹם מִצּוֹה, כִּי יִגְדַּל הַשֹּׁכֵר שִׁיקְבַּל עֲלֵיהָ
(אבות פ"ה מ"א) ^ט.

וְעוֹד, לְפִי שְׁמִצּוֹה זֶה של הַמִּילָה הִיא
אַחַת מֵעֲשָׂרָה נְסִינּוֹת שֶׁלּוֹ - שְׁנִתְנָסָה
אֲבָרְהָם עַל יְדֵי הַקְּב"ה בְּדִבְרֵים שִׁישׁ בְּהֵם
צַעֲר הַגּוֹרֵן, בְּשִׁבְלִי לַעֲשׂוֹת רִצּוֹן הַקְּב"ה
(אבות דרבי נתן פ"ג, פ'ק"ד ד"א פכ"ו-לא), וְהָיָה
אִם הָיָה מִתְרַפָּא מִיָּד, לֹא הָיָה זֶה נֶחֱשֵׁב

אֶת הַחֻלָּה, הוֹקְשָׁה לוֹ כְּקוֹשִׁיית הַתּוֹסֵפוֹת,
שֶׁהָיָה בְּזִמְנוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם עֲדִינָן לֹא הָיוּ
חֻלִּים, וְעַל כֵּן הוֹצִיךְ לְהוֹסִיף שׁוּבָה הִיָּה בְּיוֹם
הַשְּׁלִישִׁי לְמִילָתוֹ, וְהִיָּינוּ כְּתִירוֹן הַתּוֹסֵפוֹת
הַנִּלְ, שֶׁהַקְּב"ה בָּא לְרַפְאוֹתוֹ מִחֻלֵּי שֶׁל
הַמְכָּה שֶׁל הַמִּילָה, וְלֹא מִמַּחֲלָה טְבִיעִית.

אם היה אברהם מתרפא מהמרגלית,
לא היתה המילה נסיון עבורו

וּבְעֵצָה עֲמוּדִיקָה שְׁבָעָה (שם) הוֹסִיף
לְהִקְשׁוֹת, אִיךָ הָיָה אֲבָרְהָם רּוֹפֵא - מִרַפָּא
אַחֲרִים, וְלֹא לוֹ - לַעֲצֻמוֹ, דִּהְיִינוּ, לָמָּה
כִּשְׁנַחֲלָה מַחֲמַת הַמִּילָה, לֹא הִסְתַּכֵּל הוּא
עֲצֻמוֹ בַּמִּזְבֵּחַ לִית מוֹכָה שְׁהִיתָה תְּלוּיָה לוֹ
בְּצוּאָרֹ וְהִיָּה מִתְרַפָּא בְּכֵךְ תִּכְפֹּר לְאַחַר
הַמִּילָה, וְלָמָּה קִבֵּל צַעֲר וּכְאֵב בְּחִנּוּם, עַד יוֹם
שְׁלִישִׁי לְמִילָתוֹ שְׁבָא הַקְּב"ה לְרַפְאוֹת אוֹתוֹ.^ט
וּלְדִידָן - וְלֹנוּ לֹא קָשְׁיָא מִיָּד - לֹא קִשָּׁה
כֻּלָּל קוֹשִׁיית בַּעַל עֲמוּדִיקָה שְׁבָעָה, שְׁאִין הָכִי

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

הַמִּילָה הִיָּתָה מֵאֵת הַקְּב"ה, וְעַל כֵּן לֹא הִבִּיט בִּאֲבָן
טוֹבָה עַד שְׁבָא רַפָּאֵל וְרִפְאוֹ. וְהַמְהַרְשָׁא כָּתַב
שְׁכוּנַת תִּירוּצוֹ הוּא, 'דְּמִילָה הוּא כְּחֻלָּשָׁא בִּידִי
שְׁמִים. וְהִיָּינוּ שִׁכְלָן לֹא הִיָּה יִכְוֵל לְהִתְרַפּוֹת עֵינֵי
הָאֲבָן, כִּיּוֹן שְׁהִיָּה מִרַפָּא רַק בְּחֻלֵּי שַׁעַל יְדֵי מַכָּה.
וְהַמְהַרְשָׁא כָּתַב, שְׁתִּירוּצוֹ דְּחֻק. וְתִרְצָן, שְׁאֵף שְׁנִיתָן
רְשׁוֹת לְאֵדָם לְהִתְרַפּוֹת, מִמַּדַּת תְּמִימוֹת לְבִקֵּשׁ רַחֲמֵי
שְׁמִיא. וּבִאֲפִרְיוֹן (פִּרְשֵׁת וִירָא) תִּירְצָן בְּפִשְׁטוּת, לְפִי
הַמְבֹאֵר בְּתוֹסֵפוֹת (קִידוּשִׁין פ"ה ה"ז), שְׁאֲבָרְהָם
נִתְבָּרַךְ בִּאֲבָן טוֹבָה רַק לַעֲת זִקְנוּתוֹ. וְרֹאֵה עוֹד בְּפַעֲנָה
רֹא (פִּרְשֵׁת וִירָא ד"ה וְהִנֵּה). יט. לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה,
כֵּן הָאָה אֹמֵר, לְפִיּוֹם צַעֲרָא אֲגָרָא. כ. שְׁנִינוּ
בְּאֲבוֹת דְּרַבִּי נָתָן (פ"ג), עֲשָׂרָה נְסִינּוֹת נִתְנָסָה

בְּתוֹסֵפוֹת, וְתִפּוּק לִיָּה שְׁבִימִי אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ לֹא הִיָּה
חֻלָּה, וְתִירוּצוֹ, חֻלָּה שֶׁל מַכָּה מִיָּהוּ הוּיָא, וְהִנֵּה רַבִּי
חֲמַא בְּרִי חֲנִינָא הִיָּה קִשָּׁה לִיָּה קוֹשִׁיית הַתּוֹסֵפוֹת וְכוּ',
וּבֹא לְתִרְצָן כְּתִירוֹן הַתּוֹסֵפוֹת וְאוֹמֵר, יוֹם ג' לְמִילָתוֹ
הִיָּה, וְהִיָּינוּ חֻלָּה שֶׁל מַכָּה, וְלֹא חֻלָּה טְבִיעִית, עַכ"ל.
אֲבָל קִשָּׁה לָמָּה נִחִית לְמַנִּינָא בְּאוֹמֵר יוֹם ג' לְמִילָתוֹ
הִיָּה. וְעוֹד קִשָּׁה גַּם לְדַבְרֵי הַתּוֹסֵפוֹת שְׁחֻלֵּי שֶׁל מַכָּה
הִיָּה, וְאִם כֵּן קִשָּׁה אִיךָ הִיָּה אֲבָרְהָם רּוֹפֵא וְלֹא לוֹ,
לָמָּה לֹא הִסְתַּכֵּל בַּמִּזְבֵּחַ לִית הַטּוֹבָה הַתְּלוּיָה בְּצוּאָרֹ,
וְסָבַל צַעֲר וּכְאֵב חֲנִס וְכוּ'. יח. בְּאֲמִירֵי נֹעֵם
(מִבְּעִלֵי הַתּוֹסֵפוֹת, פִּרְשֵׁת וִירָא ד"ה אֲמִירֵין, הוֹבֵא
בְּהַרְשָׁא כ"ב שם) הַקִּשָּׁה, לָמָּה לֹא הִיָּה אֲבָרְהָם
מִתְרַפָּא בִּאֲבָן טוֹב זֶה כִּשְׁנַחֲלָה מִן הַמִּילָה. וְתִירְצָן, כִּי

וְזָהוּ 'וִירָא אֵלָיו ה' לְבַקֵּר אֶת הַחוּלָה, וְזֶה הַבְּקוּר עַל כְּרִחֵף צָרִיד לִזְמֹר שֶׁהִיא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהָרִי אִם הִיא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַפָּא בַּיּוֹם הַשְּׁנִי, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים כָּל הָעוֹלָם שֶׁנִּתְרַפָּא בִּירוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלָא הָיוּ אוֹמְרִים שֶׁנִּסְתַּכַּל בְּאֶבֶן שָׁלוֹ, לְפִי שֶׁהָרִי קָץ בְּצַעַר הַמִּילָה. וְאָף עַל פִּי שֶׁרָאוּ שְׂבִיּוֹם הָרֹאשׁוֹן לֹא נִסְתַּכַּל, זֶה אֵינָה רְאִיָּה כָּל

לְנַפְיוֹן, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים הָעוֹלָם שֶׁחֲמִשָּׁם שֶׁנִּתְרַפָּא אֲבִרְהָם לְצוּי הַמָּקוֹם שֶׁל הַמִּילָה, לְפִי שֶׁהִיא יוֹדֵעַ שֵׁשׁ בִּירוֹ לְרַפְאוֹת עֲצָמוֹ מִיד. וּמִשּׁוֹם הַכִּי, לֹא רָצָה לְהִסְתַּכַּל בְּאֶבֶן אֲלָא רָצָה לַעֲמֹד כִּף בְּחַלִּי הַמָּכָה שָׁלוֹ, כְּדִי לְהִרְאוֹת לְכָל הָעוֹלָם שֶׁהוּא סוֹבֵל הַצָּעַר שֶׁל הַמִּילָה בְּאַהֲבָה וְשִׂמְחָה בָּהּ, וּמִשּׁוֹם הַכִּי, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה בָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרַפְאוֹתָיו.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

הַקִּבָּה הַמִּתֵּן לִרְפָאוֹתָיו עַד יוֹם שְׁלִישִׁי, לְהִרְאוֹת שְׁהִסְכִּים לִסְבוּל יְסוּרֵי הַמִּילָה

וְזָהוּ 'וִירָא אֵלָיו ה' שְׂבֵא לְבַקֵּר אֶת הַחוּלָה, וּמִבָּרֵךְ רַמִּי בַר חֲמַא, שֶׁזֶּה הַבְּקוּר עַל כְּרִחֵף צָרִיד לִזְמֹר שֶׁהִיא דוּקָא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הַמִּילָה, וְלֹא קוֹדֵם לָכֵן, שֶׁהָרִי אִם הִיא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַפָּא לְאַבְרָהָם בַּיּוֹם הַשְּׁנִי - לְמַחֲרָתוֹ שֶׁל יוֹם מִלְתּוֹ, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים כָּל הָעוֹלָם שֶׁנִּתְרַפָּא בִּירוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂבֵא לְבַקֵּר וּלְרַפְאוֹתוֹ, אֲלָא הָיוּ אוֹמְרִים שֶׁאַבְרָהָם עֲצָמוֹ נִסְתַּכַּל בְּאֶבֶן - בְּמַרְגְּלִית שָׁלוֹ כְּדִי לְהִתְרַפֹּאֵת, וְהֵינּוּ כְּפִי שֶׁשָּׂאֵר יְלִידֵי בֵּיתוֹ הִתְרַפְּאוּ בַּיּוֹם הָרֹאשׁוֹן אוֹ הַשְּׁנִי, עַל יְדֵי שֶׁהִבִּיטוּ בְּמַרְגְּלִית שָׁלוֹ, וַיֹּאמְרוּ שֶׁלֹּכֵךְ עָשָׂה כֵּן דְּפִי שֶׁהָרִי קָץ - מוֹאֵס בְּצַעַר הַמִּילָה, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא עֲמַד בְּשִׁלּוּמֹת בְּנִסְיוֹן הַמִּילָה.

וְאָף עַל פִּי שֶׁרָאוּ כּוֹלָם שְׂבִיּוֹם הָרֹאשׁוֹן לֹא נִסְתַּכַּל בְּמַרְגְּלִית, שֶׁהָרִי לֹא הִתְרַפָּא בַּיּוֹם

לְנַפְיוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים הָעוֹלָם, שֶׁחֲמִשָּׁם שֶׁנִּתְרַפָּא אֲבִרְהָם לְצוּי הַמָּקוֹם שֶׁל הַמִּילָה, לֹא הִיא מִשּׁוֹם שֶׁהִיא מוֹכֵן לְהִתְיַסֵּר בְּגוֹפּוֹ לְמַעַן מִצּוֹת הַקִּבָּה, אֲלָא דְּפִי שֶׁהִיא יוֹדֵעַ שֵׁשׁ בִּירוֹ לְרַפְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ מִיד עַל יְדֵי הִסְתַּכְלוֹת בְּמַרְגְּלִית שְׂבִיּוֹרָה, וְלֹא יִצְטָרַע כָּלִל מִחֲמַת הַמִּילָה נִסְיוֹן אֲצִלוֹ. וּמִשּׁוֹם הַכִּי, לֹא רָצָה אֲבִרְהָם לְהִסְתַּכַּל בְּאֶבֶן - בְּמַרְגְּלִית שְׂבִיּוֹרָה וּלְרַפְאוֹת עֲצָמוֹ, אֲלָא רָצָה לַעֲמֹד כִּף בְּחַלִּי הַמָּכָה שָׁלוֹ וּלְהִצְטָרַע, כְּדִי לְהִרְאוֹת לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁמִּצּוֹת הַמִּילָה הִיא נִסְיוֹן אֲצִלוֹ, וְהוּא עֲמַד בְּנִסְיוֹן, וְשֶׁלֹּכֵךְ הוּא סוֹבֵל הַצָּעַר שֶׁל הַמִּילָה בְּאַהֲבָה, וְשִׂמְחָה בָּהּ - שְׂקִיּוֹם מִצּוֹת ה'.

וּמִשּׁוֹם הַכִּי, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה - כְּנֶגֶד מַה שֶׁגִּילָה אֲבִרְהָם אֲבִינוֹ אֶת אֲהֲבָתוֹ הָעֲצוּמָה אֶל הַקִּבָּה, גִּילָה הַקִּבָּה אֶת אֲהֲבָתוֹ יִתְכַּרְךְ אֵלָיו, וְכָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּעֲצָמוֹ לְרַפְאוֹתָיו.²²

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

כֵּן. וְנִרְאָה לּוֹמֵר, שֶׁלֹּא נִגְרַע בִּכְךָ מִשְׁכְּרוֹ שֶׁל אֲבִרְהָם אֲבִינוֹ שֶׁרָצָה לְהִצְטָרַע בְּמִצְוָה, כְּדִי לְקַבֵּל יוֹתֵר שְׂכָר כְּדִלְעִיל. שֶׁהוּאֵל וְאַבְרָהָם רָצָה בִּכְךָ, הָרִי הַקִּבָּה מִצְרֵף מַחֲשָׁבָה לְמַעֲשֶׂה, וְלֹכֵן אָף שֶׁלִּבְסוּף לֹא נִצְטָרַע לְפִי שֶׁהַקִּבָּה רִיפָּא, מִכָּל מָקוֹם, יִקַּבֵּל שְׂכָר כְּאִילוֹ הַצָּטָרַע. וְעוֹד, שֶׁהָרִי סָכַל מִיְסוּרֵי הַכְּאִבִּים בַּיּוֹם הָרֹאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי לְמִילָתוֹ, וְכִדְלַחֲלֵן. כֵּן. רַבִּינוֹ מִבָּאֵר אֶת שֶׁהוּאֵק רַבִּי חֲמַא לּוֹמֵר שֶׁהִיא זֶה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִילָתוֹ, בְּדֶרֶךְ אַחֲרֵת מִמָּה שֶׁהוּבָא לְעִיל בְּשֵׁם בַּעַל עֲמוּדֵיהָ שְׂבִיּוֹת.

אֲבִרְהָם אֲבִינוֹ לִפְנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבִכְוֹלֵן נִמְצָא שֶׁלֵּם, אֵלּוֹ הֵן שְׁנֵים בִּלְךְ ל'ך', שְׁנֵים בְּשֵׁנִי בְּנִי, שְׁנֵים בְּשֵׁנִי נָשִׁי, אֶחָד עִם הַמַּלְכִּים, וְאַחַד בֵּין הַבְּתָרִים, וְאַחַד בְּאוֹר כְּשִׁדִּים, וְאַחַד בְּכִרְית מִילָה. וְרִאָּה בְּאוֹרֵךְ בְּפָרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר (פ"כ"ו-לא). וְכִדְרַבִּי רַבִּינוֹ, שֶׁהִיִּסוּרִים מִצָּעַר הַמִּילָה הֵיוּ חֶלֶק מִהִנְסִיוֹן, מִבּוֹאֵר בְּפָרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר (פ"כ"ט), רַבִּן גְּמַלְיָאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַנְּשִׂיאִי אוֹמֵר, בַּיּוֹם שֶׁנִּמְוֵל אֲבִרְהָם, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כֹּאֵב הִיא לֹא מֵאֵד כְּדִי לְנִסּוֹתוֹ.

הָיָה סוֹבֵל צֶעַר הַמִּילָה מֵאַהֲבָה, וְלֹא הָיָה קֶץ בָּהּ כָּלָל, וְעוֹד, 'בָּחַם הַיּוֹם', שָׁזָה מוֹכִיחַ שְׁאֲדָרְבָּא הָיָה מִשְׁתַּדֵּל לְהַתְּרַפּוּת מַעֲט מַעֲט בְּדֶרֶךְ הַמָּכָה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ ז"ל (עיין ב"ר מח, ח), הָדָא אָמְרָה, שְׁמִשׁוֹן מַעֲלִי

כָּךְ, שֶׁהָיוּ יוֹכֵלִים לומר שֶׁהַמַּעֲט שֶׁלֹּא נִסְתַּכֵּל לָפִי שֶׁהָיָה טְרוּד בְּמִילַת עֲבָרָיו וְיִלְדֵי בֵּיתוֹ.

וּמִשְׁוֹם הָכִי, הַמֵּתִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבוֹא דְּוָקָא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, כְּדִי שִׁדְעוּ הַכָּל שְׁאֲבָרָהּ

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

שְׁאֲבָרָהּ הָיָה סוֹבֵל אֶת צֶעַר מִצוֹת הַמִּילָה מֵאַהֲבָה, וְלֹא הָיָה קֶץ בָּהּ כָּלָל.⁷⁰

וְעוֹד דִּיּוּק הַקִּב"ה לְבֹא אֲצִלו כְּשֶׁאֲבָרָהּ הָיָה יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל בָּחַם הַיּוֹם - בּוֹמֵן הַיּוֹתֵר חָס שֶׁל הַיּוֹם, שֶׁהוּא בְּסוֹף שֵׁשׁ שְׁעוֹת שֶׁל הַיּוֹם⁷¹, שָׁזָה - מֵה שֶׁהָיָה אֲבָרָהּ יוֹשֵׁב מִחוּץ לְאֵהָלוֹ, כְּדִי לְהַתְּחַמֵּם מִחוּם הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁשׁוּלֵט בִּשְׁעָה זוֹ בַּיּוֹתָא⁷², מוֹכִיחַ שְׁאֲדָרְבָּא, אֲבָרָהּ הָיָה מִשְׁתַּדֵּל לְהַתְּרַפּוּת מַעֲט מַעֲט עַל יְדֵי הַחוּם שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ, בְּדֶרֶךְ הַמָּכָה שְׁחוּם הַשֶּׁמֶשׁ מִרְפָּאת אֶת הַמִּכָּה⁷³, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (עיין ב"ר מח, ח) הָדָא אָמְרָה -

הִרְאִישׁוֹן, זוֹ אֵינָה רְאִיָּה כִּי כָךְ לומר שֶׁלֹּא רָצָה לְרַפּוּת אֶת עֲצָמוֹ אֶף בְּשֶׁאֵר הַיָּמִים שֶׁלֹּאֲחִרָיו, לָפִי שֶׁהָיוּ הָעוֹלָם יוֹכֵלִים לומר, שֶׁהַמַּעֲט שֶׁלֹּא נִסְתַּכֵּל בַּיּוֹם הִרְאִישׁוֹן בְּמִרְגְּלִית שֶׁבְּצִוָּרָו, הָיָה לָפִי שֶׁהָיָה טְרוּד בְּמִילַת עֲבָרָיו וְיִלְדֵי בֵּיתוֹ, שֶׁנִּמְוָלוּ כּוֹלֵם בַּיּוֹם זֶה⁷⁴.

אֲבָרָהּ הִתְחַמֵּם לֹאֵר הַשֶּׁמֶשׁ

כְּדִי לְהַתְּרַפּוּת לֹאֵט בְּדֶרֶךְ הַטֵּבַע

וּמִשְׁוֹם הָכִי, הַמֵּתִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבוֹא וּלְרַפּוּת אֶת אֲבָרָהּ דְּוָקָא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִילָתוֹ, כְּדִי שִׁדְעוּ הַכָּל,

צִיּוֹנִים וּמִקְדוּת

הַגְדוּלִים שֶׁל הַמִּכָּה מִשְׁתַּגְּבִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְכִמוֹ שֶׁמִּשְׁמַע בְּפִרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר (פ"ט). לְשׁוֹן הַגְמָרָא, מֵאֵן תָּנָא לְהָא דְתָנִן, יוֹחֵם הַשֶּׁמֶשׁ וְנִמְסִי (שְׁמוֹן טז, כ"א), בְּאַרְבַּע שְׁעוֹת. אֵתָה אֹמֵר בְּאַרְבַּע שְׁעוֹת, אִינוּ אֵלָּא בְּשֵׁשׁ שְׁעוֹת, כְּשֶׁהוּא אֹמֵר 'כְּחוּם הַיּוֹם', הִרְאִישׁוֹן שֵׁשׁ שְׁעוֹת אִמּוֹר, הָא מֵה אִנִּי מַקְיִים יוֹחֵם הַשֶּׁמֶשׁ וְנִמְסִי, בְּאַרְבַּע שְׁעוֹת. כְּזוֹ, וְהִינֵנוּ שֶׁלְּפִירוּשׁ זֶה, פִּירוּשׁ הַפְּסוּק הוּא, שֶׁאֲבָרָהּ הָיָה יוֹשֵׁב בְּפֶתַח אֵהָלוֹ, כְּשֶׁבִּיל לְהַתְּחַמֵּם מִחוּם הַיּוֹם כְּדִי לְהַתְּרַפּוּת. כְּזוֹ, וְכֵן כְּתִב בְּצִוּוֹר הַמִּיּוֹר וְז"ל, וְהִיא [אֲבָרָהּ] צִרִיךְ לְצֵאת לְחוּם הַיּוֹם לְרַפּוּת כִּאֲבֹ וְעִצּוֹר, כְּדִכְתִּיב (מְלָאכִי ג, כ) 'שֶׁמֶשׁ צִדְקָה וּמִרְפָּא בְּכִנְפֶיהָ'. נִרְבֵּנוּ נִחִי כְּתִב, יוֹהֵא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֵם הַיּוֹם. עַל דֶּרֶךְ הַפֶּשֶׁט, לָפִי שֶׁהָיָה חֲלוּשׁ מִמִּצוֹת הַמִּילָה הָיָה יוֹשֵׁב שֶׁם כְּחוּם הַיּוֹם, כִּי הַשֶּׁמֶשׁ מִרְפָּא בְּכִנְפֶיהָ. כְּזוֹ, לְשׁוֹן הַמְדְּרֵשׁ, 'כְּחוּם הַיּוֹם' וְכוּ', אִמֵּר רַבִּי נָאִי, נִרְבֵּנוּ נִחִי מִגִּיהֵנָּה וְהִרְתִּיחַ כָּל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ עַל יוֹשְׁבָיו לְשַׁעַר קֵלָה, אִמֵּר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, צִדְקִים בְּעֵצֶר וְהָעוֹלָם בְּרִיחוֹ, הָדָא אִמֵּרְתָּ, שֶׁהַיּוֹמִים יִפְּה לְמַכָּה, ע"כ. וְרֹאה בְּפִירוּשׁ הַרְד"ק לְפִרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר (פ"ט אֵת טז) שֶׁבִּיאָר אֶת הַמְדְּרֵשׁ, עַל פִּי מֵה שְׁאִמְרוּ (כ"ב פד, א) שֶׁלְּגַל הַחֲמָה עוֹבֵר דֶּרֶךְ הַפֶּתַח שֶׁל הַגִּיהֵנָּה בְּפִנּוֹת הַיּוֹם, וְכֵאֵן שֶׁנִּיקֵּב חוֹר בְּגִיהֵנָּה, שֶׁשֶׁם הַחוּם מִגִּיהֵנָּה

כְּד. בְּפִשְׁטוֹת כּוֹנוֹת רַבֵּנוּ הִיא, שֶׁמִּחֲמַת הַטִּירָדָא לֹא הָיָה לוֹ פְּנָאִי לָכֵךְ. [וְהִרְאִישׁוֹן כְּתִב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, 'בַּיּוֹם רִאשׁוֹן כּוֹלוֹ הוּא עֹסֵק בְּמִילַת אֲנָשִׁי בֵּיתוֹ יִלְדֵי בֵּית וּמִקְנֵת כֶּסֶף, וְלֹאֵא אֹרַח אֵרַע לְבַקְרוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם']. אֹלֶם לְכֹאֹרֶה הוּא דּוּחַק, שֶׁהִלָּא הִתְבַּטָּה אֵינָה אֵלָּא רָגַע אַחֵד. וְיִתְכֵן לומר שְׁכוֹנוֹת רַבִּינוּ הִיא, שֶׁמִּחֲמַת טִירָדָתוֹ בַּיּוֹם הִרְאִישׁוֹן לְמוֹל אֶת כָּל יִלְדֵי בֵּיתוֹ, לֹא הִרְגִּישׁ אֲבָרָהּ בַּיּוֹם זֶה כֵּךְ בְּעֵצֶר שֶׁל מִילַת עֲצָמוֹ, שֶׁהִטִּירָדָא מִשְׁכַּחַת אֶת הָעֵצֶר. כְּזוֹ, הִנֵּה שֶׁאֵר מִפְּרָשִׁים בִּיאָרוּ, שֶׁמֵּה שֶׁבֹּא הַקִּב"ה לְבַקֵּר אֶת אֲבָרָהּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, הוּא מְשׁוּם שֶׁבַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי צֶעַר הַמִּכָּה חֲזָק יוֹתֵר, אִם מְשׁוּם שֶׁבַּיּוֹם זֶה הִתְחַלָּה נִחְלַשׁ בִּיּוֹתֵר. רֹאה גוֹר אִרְיָה וְשֶׁאֵר מִפְּרָשִׁי רש"י. אֶךְ לְשִׁיתֵּת לְכֹאֹרֶה עֲדִינִי קֶשֶׁה, לֵמַע לֹא יִרְפָּא הַקִּב"ה אֶת אֲבָרָהּ מִיַּד בַּיּוֹם מִילָתוֹ, שֶׁלְּכָל הָרְעוּת גַּם בַּיָּמִים הִרְאִישׁוֹנִים יֵשׁ לְנִימּוֹל צֶעַר וְחֹלְשָׁה, וּמִמִּילָא גַּם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִהְיֶה לוֹ שׁוּם צֶעַר וְחֹלְשָׁה. אֶךְ עַל פִּי דְבָרֵי רַבִּינוּ גַּם זֶה מִיּוֹשֵׁב, שֶׁלֹּא רָצָה הַקִּב"ה לְרַפּוּתוֹ בַּיָּמִים הִרְאִישׁוֹנִים, כְּדִי שִׁתְּגַלֶּה לְכָל שֶׁאֲבָרָהּ הָיָה מוֹכֵן לְסַכּוֹל אֶת צֶעַר הַמִּילָה וְאֶף אֶת הָצֵעֶר הַגְּדוֹל שֶׁשֶׁ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. [אֲכֵן גַּם לְדַבְּרֵי שֶׁאֵר הַמִּפְּרָשִׁים, יֵשׁ לומר, שֶׁהַקִּב"ה בֹּא אֵלָיו רַק בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, כְּדִי לְנִסּוּתוֹ אִם יִהְרֵר אַחֲרָיו כְּשִׁיכּוֹל אֶת הַכֹּאֲבִים

לְמַכָּה, וְאִזּוּ מִיד נִגְלָה עָלָיו הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהִשְׁתָּא אֲתִי שְׁפִיר מוֹכַח דְּבָרֵי רְמִי בַר חֲמַא שְׁיֹם שְׁלִישִׁי לְמִילְתּוֹ הֵינָה, וְשִׁנְדָּ שְׁפִיר לְמַאי דְקָאָמַר מִתְחֵלָה לְבַקֵּר אֶת הַחוּלָה, דְּכוּלָּא חֲדָא מִילְתָּא הִיא.

וּמַעֲתָה אִין מְקוֹם לְחֻקְשׁוֹת דִּדְלִמָּא יוֹם ד' אָז ה' הֵינָה, דְּהָא לְאַחַר שְׁעֵבֶר יוֹם ג' אִין מְרַחֲצִין אוֹתוֹ בְּשִׁבְתָּ לְפִי שְׁאִין עוֹד סְכָנָה (עֵין שֶׁבַת קָלָה, ב), וּכְשִׁאִין סְכָנָה, אִין צִרְךָ לְרַפּוּאָה. **וְיֵיכָא** לְמִימַר שְׁעִדִּין הֵינָה מְקוֹם לְטַעוֹת וְלֹאמַר שְׁאֲבָרָהּ

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְבָאָד

שֶׁקֶץ בְּמַצוּה זֹה, מוֹכַח לֹמַר שֶׁלֶכֶךְ הַקְב"ה לֹא בָּא אֵלָיו קוֹדֵם יוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שְׂמָא יֵאמְרוּ הָעוֹלָם שֶׁנִּתְרַפָּא מִעַצְמוּ וּמִרְצוֹנוֹ ע"י שֶׁבִּיט בְּמַרְגְּלִית שְׁבַצְאוּרוּ.

לְאַחַר הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי מִהִמִּילָה אִינוּ צָרִיךְ לְרַפּוּאָה וּמַעֲתָה, שֶׁהִתְבָּאֵר שְׂמָה שֶׁהַקְב"ה בָּא לְשֹׂאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִילְתּוֹ, הִיא כְּדִי לְרַפּוּאוֹת, שׁוֹב אִין מְקוֹם דְּלִחְקֻשׁוֹת דִּדְיָאָמַר הַיּוֹם שְׂבָא הַקְב"ה לְבַקֵּר אֶת אֲבָרָהָם וּלְרַפּוּאוֹת, יוֹם ד' אָז ה' לְמִילְתּוֹ הֵינָה, דְּהָא - שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ לְגַבִּי מִילַת תִּינוּק, שְׁלֹאֲחַר שְׁעֵבֶר יוֹם ג' מִמִּילְתּוֹ, שׁוֹב אִין מְרַחֲצִין אוֹתוֹ בְּשִׁבְתָּ, דְּפִי שְׁאִין עוֹד סְכָנָה לְנִימוּל, וְאִסּוּר לְחַלֵּל עָלָיו אֶת הַשֶּׁבֶת (עֵין שֶׁבַת קָלָה, ב), וּכְשִׁאִין סְכָנָה, גַּם אִין צִרְךָ דְּלְרַפּוּאָה, וְלֹא הוֹצֵרֵךְ אֲבָרָהָם שֶׁהַקְב"ה יִרְפָּאֵנוּ.

גַּם כְּשֶׁנִּתְרַבֵּה הַכָּא, הִשְׁתַּדֵּל אֲבָרָהָם לְהִתְרַפּוּאֹת רַק בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע וְיֵיכָא לְמִימַר - וְאִין לֹמַר, שְׂאָךְ כְּשִׂבָּא הַקְב"ה לְרַפּוּאוֹת בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, מִכָּל מְקוֹם שְׁעִדִּין הֵינָה מְקוֹם לְעוֹלָם לְטַעוֹת וְלֹאמַר,

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

בּוֹדָאִי מַה שֶׁנִּתְכוּיֵן אֲבָרָהָם לְרַפּוּאוֹת עַצְמוֹ עַל יְדֵי הַשֶּׁמֶשׁ, אִין נִחְשֵׁב שְׂלָא עַד בְּנִסְיוֹן, וְאִין מוֹכַח מִכָּךְ שֶׁקֶץ בְּמִילָה, שֶׁכֵּךְ הוּא דְּרַכּוֹ שֶׁל עוֹלָם לְהִתְרַפָּא בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, וּמִחֻיִּיב הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כֵּן. ג. רָאָה זֶה בַּמִּפְרָשִׁים שְׁצוּיִינוּ לַעֲלֵל בְּתַחֲלִיל הַמֵּאמָר. ד. הֵינּוּ שְׁדִינוּ לְרַחוּץ בִּשְׁבַת, כְּדִין רַחֲצִית כָּל אָדָם, רָאָה שׁו"ע (סִימֵן שְׂלָא ס"ט). ז. לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, מְרַחֲצִין אֶת הַקֶּטֶן, בֵּין לְפָנֵי הַמִּילָה וּבֵין לְאַחַר הַמִּילָה. וּמִלּוֹפִין עָלֵינוּ בֵּיד, אֲבָל לֹא בְּכָלִי. רַבִּי אֱלֵעָזַר בֶּן עֲזַרְיָה אֹמֵר, מְרַחֲצִין אֶת הַקֶּטֶן בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי

בְּגִלְגַּל חֲמָה, וְהִרְתִּיחַ הָעוֹלָם מִמֶּנּוּ. א. אוֹלֵי צ"ל, דְּהַחֲיוֹם מַעֲלֵי לְמַכָּה, כְּלִשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ, וְכַפִּי שְׂרִבְנוּ בְּעַצְמוֹ הַעֲתִיק לְחֵלֶן. א. וְרָאָה עוֹד בְּכָא בְּתָרָא (טז, ב), אִידִילִי יוֹמָא [הַגּוֹבֵהָה הַשֶּׁמֶשׁ כִּשְׁהַחֲמָה זֹרַחַת], אִידִילִי קִצְיָא [מִקֵּיל הַחוּלִין]. וּבִפְסוּק (מֵלָאכִי ג כ) 'וְזָרְחָה לָכֵן יִרְאִי שְׁמִי שְׁמִשׁ שְׁדָּקָה וּמִרְפָּא בְּקִנְפִּיהּ וּפְשָׁתָהּ וּפְשָׁתָהּ קִעְגְלִי מִרְבָּק', וּדְרָשׁוּ בְּגִמְרָא (נִדְרִים ח, ב) שֶׁלְעוֹלָם הָבָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא חֲמָה מִנְּרִיתָקָה, צִדִּיקִים מִתְרַפְּאִין בָּהּ, וְרַשְׁעִים נִידוּנִין בָּהּ. ז. וּמִכָּל מְקוֹם,

ברוך הוא להתגלות עליו אלא ביום הרביעי. משום הכי, סמך ליה 'והוא ישב פתח האהל ביום' כמז' ש'אמרנו.

ועדין יש לדקדק, למה הצרכו שלשה רופאים לאברהם, דהינו חמום היום, ומלאך רפאל, ועוד, הקדוש ברוך הוא בעצמו, שהרי

נתרפא מעצמו בהסתכלותו באבן טובה, והא דלא נתרפא ביום השני, משום שלא היה הכאב כל כך גדול, אמנם ביום השלישי דכתוב (בראשית לד, כה) 'ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים' ומתרגמין פד תקיפו להון פיביהון, אז לא היה יכול לסבל, ולא עשה נסיון שלם, ואם פן לא היה לו להקדוש

זרע שמישון המבאר

בשלימות, ואם כן, יש לדקדק ש"א היה לו להקדוש ברוך הוא להתגלות עליו בשביל לרפאותו, אלא ביום הרביעי, כדי לבטל החשש של לעז זה.

משום הכי סמך ליה 'והוא ישב פתח האהל ביום' שמשום מוכח שאברהם לא היה משתדל להתרפאות בדרך סגולית על ידי המרגלית, אלא אך ורק בדרך טבעית מעט מעט על ידי חום השמש, כמו שאמרנו^{נב}.

מדוע הוזקק אברהם לשלשה דברים לרפאותו

ועדין יש לדקדק, למה הצרכו שלשה רופאים לרפאות את אברהם ממילתו, דהינו חמום היום - על ידי השמש^ט, ומלאך רפאל^פ, ועוד, הקדוש ברוך הוא בעצמו,

שאברהם נתרפא מעצמו בהסתכלותו באבן טובה שבצוארו, משום שלא רצה לסבול צער המילה, ונמצא שלא היתה המילה נסיון אצלו. והא דלא נתרפא ביום השני, הוא משום שבים השני לא היה הכאב כל כך גדול, אמנם ביום השלישי שאז הכאב של המילה חזק ביותר, כדכתוב באנשי שכם (בראשית לד, כה)^ז כשמלו את עצמם, ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים, ומתרגמין - ומתרגם אונקלס, פד תקיפו להון פיביהון - ביום השלישי למילתם, כשהתחזקו עליהם כאבים^ח, אז שוב לא היה אברהם יכול לסבל את כאב המילה החזק והסתכל במרגלית שבצוארו והתרפא, ולא עשה נסיון שלם - ולא עמד בנסיון זה

ציונים ומקורות

ומ"ש ביום ג' דחה דבריו. וראה עוד בשפתי חכמים (אות ב). זח. ואפשר עוד לבאר, שכוונת רבינו היא, שאם כשגדל הכאב כבר לא עמד אברהם בנסיון והסתכל במרגלית כדי להתרפאות, היה לאברהם לעשות כן מיד בבוקר של יום השלישי, בתחילתם של הכאבים החזקים שבים השלישי, ולמה 'כחום היום' דהיינו בחצות היום, עדיין ישב פתח האוהל וסבל מכאבי המכה. אלא בעל כרחך שלא השתדל להתרפאות מהמרגלית, אלא רק בדרך הטבע על ידי חום השמש. זט. כמבואר לעיל דברי המדרש, שהחמום מועיל לרפוי המכה. וכפי שביאר רבנו שזה הטעם שהיה יושב בפתח האהל, כדי להתרפאות בדרך הטבעי. מ. כמבואר לעיל מהגמרא בבבא מציעא.

שחל להיות בשבת, שנאמר (בראשית לד, כה) 'ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים', ע"כ. ומשמע שרק ביום השלישי מרחיצין אותו, ולא אחר כך [בזמן חכמי הגמרא, אם לא היו רוחצים את הולד לפני המילה ולאחר המילה וביום שלישי למילה במים חמים, היה הולד מסוכן, אמנם בזמננו אין סכנה בדבר, כמבואר בשו"ע (או"ח סימן שלא ס"ט)]. זו. לשון הפסוק, 'ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים' וקחו שני בני יצחק שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבאו על העיר בטח ויהרגו כל זכר. זו. עיין ר"ן (על הרי"ף שבת נג, א ד"ה הלכה) ותוס' וי"ט (שבת פ"ט מ"ג), שדנו אם ביום הג' הוא 'מסוכן' יותר מביום א' וב', או 'חלש' יותר. וראה ברא"ם, שהאריך לדון בזה. והמהרש"א (ח"א כ"מ פו, ב ד"ה

מאמר
אמר א
את ש
את ש
מרב
באים
להדבק
בזאת
הברית

(ב) עַל פֶּסוּק זֶה 'וִירָא אֱלֹהֵי וְכוּ', אָמַר אַבְרָהָם, אַחֵר שֶׁמָּלְתִּי אֶת עַצְמִי, הִרְבֵּה גֵרִים בָּאִים לְהִדְבֵּק בְּזֹאת אוֹת הַבְּרִית, ע"ל. וְהוּא תִּמְחָה, דְּאֶדְרְבָּא יוֹתֵר קֵל הִיא מִתְחַלָּה שְׁתִּיגְיָרָא, שְׁלֵא הִיא לָהֶם לְסַבֵּל שׁוּם צַעַר, וּבְדִכְתִּיב (בראשית יב, ה) 'וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחֶרֶן'. מֵה

בָּא לְבָקְרוּ, וְעָקַר מִצּוֹת בְּקוֹר חוֹלִים הוּא לַעֲשׂוֹת לוֹ כָּל מָה שְׁצָרִיד לְרַפּוֹאָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים (ש"ע יו"ד סימן שלה ס"ח) וְכֵן אֵיתָא פְּשׁוּט בַּמְדְּרָשׁ, שֶׁבָּא לְרַפּוֹאָתוֹ, וְעֵינֵי בְּבַחֲיוּ (בפתיחה לפרשת וירא).

וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל הַמְדְּרָשׁ (ב"ר מה,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבַאֵד

גֵּרִים בָּאִים לְהִדְבֵּק בְּזֹאת אוֹת הַבְּרִית - לְמוֹל עַצְמָם וּלְכוּרָא לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה, כִּיּוֹן שְׂרָאוּ אֶת אַבְרָהָם אֲבִינוּ נִימּוֹל, אוּ מִפְּנֵי שֶׁהִכִּירוּ בַּמַּעֲלָה הַמִּילָה^{טו}, ע"ל. וְהוּא תִּמְחָה, דְּאֶדְרְבָּא - הִרִי לְכַאוּרָה מִסְתַּבֵּר לְהִפְךָ, שְׁיוֹתֵר קֵל הִיא מִתְחַלָּה - לְפָנֵי שֶׁנִּצְטוּרָה אַבְרָהָם עַל הַמִּילָה, שְׁיִבּוּאוּ וְיִתְגַּלְגַּל, לִפִּי שֶׁאֵז עַדִּיין עָלָה הִיא לָהֶם לְסַבֵּל שׁוּם צַעַר כְּדִי לְהַתְגַּיֵּר, וּבְדִכְתִּיב (בראשית יב, ה) 'וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחֶרֶן' - הֵם הַנִּפְשׁוֹת שֶׁהִכְנִיסוּ אַבְרָהָם

שְׁהִי קִבְּבָה בָּא לְבָקְרוּ, וְעָקַר מִצּוֹת בְּקוֹר חוֹלִים הוּא לַעֲשׂוֹת לוֹ - לְחַלּוֹלָה קֵל מָה שְׁצָרִיד לְרַפּוֹאָתוֹ^{טז}, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים (עֵינֵי שׁו"ע יו"ד סימן שלה ס"ח)^{טז}, וְכֵן אֵיתָא פְּשׁוּט בַּמְדְּרָשׁ^{טז} שֶׁבָּא לְרַפּוֹאָתוֹ. וְעֵינֵי בְּרִבְנוּ בְּחִי (בפתיחה לפרשת וירא)^{טז} שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן, שֶׁאַבְרָהָם נִתְרַפָּא כְּשֶׁהִתְגַּלָּה אֵלָיו הַשִּׁי"ת.

קוּשִׁיא עַל דְּבְרֵי הַמְדְּרָשׁ שֶׁגִּרְמָה הַמִּילָה שִׁתְּרִירוּ הַגֵּרִים, הֲלֵא יֵשׁ בָּהּ צַעַר

וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל דְּבְרֵי הַמְדְּרָשׁ (ב"ר מה, ט)^{טז}, עַל פֶּסוּק זֶה 'וִירָא אֱלֹהֵי וְכוּ', אָמַר אַבְרָהָם, אַחֵר שֶׁמָּלְתִּי אֶת עַצְמִי, הִרְבֵּה

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

אֲדַמָּה תַּעֲשֶׂה לִּי (שְׁמוֹת כ, כא), וּמָה אִם זֶה שֶׁבָּנָה מִזְבֵּחַ לְשִׁמִּי הִרְנִי נִגְלָה עָלָיו וּמִבְרַכּוֹ, אַבְרָהָם שָׁמַל עַצְמוֹ לְשִׁמִּי, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְשִׁמָּא כִּיּוּנוֹ עוֹד בּוֹה לּוֹמֵר, שֶׁהִיא לוֹ בְּרִמָּאָה הַשְּׂכִינָה רַפּוּי לְמַחֲלַת הַמִּילָה, כִּי כֵן רָאוּי לְהִיּוֹת כְּדִכְתִּיב (מִשְׁלֵי טו, טו) 'בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים'. וְאִף שֶׁאֵין זֶה מִמֶּשׁ מְפּוֹרֵשׁ בַּמְדְּרָשׁ, כֹּתֵב רַבְנָא עַל כֵּן 'וְכֵן הוּא פְּשׁוּט בַּמְדְּרָשׁ, מִשּׁוֹם שֶׁלְמַדּוֹ כֵּן מִק"ו, וְנִצְמָא שֶׁהִדְבֵּר בְּרוּר וּפְשׁוּט שֶׁהִקְבִּי"ה בִּרְכוּ וְרִפּוּאוֹ מִחֲמַת כֵּן. וְרָאָה בִּשְׁכָּל טוֹב (פֶּרֶשׁת וִירָא יח, א), 'וִירָא' בִּשְׁבִיל שָׁמַל אַבְרָהָם וְנִצְטַעַר נִגְלָה עָלָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָקְרוּ. 'אֱלֹהֵי' וְלֹא לְשָׂאֵר הַנִּימּוּלִים. 'ה' בְּמִדַּת הַרְחָמִים וּמִרְפָּא. מִדָּ. לְשׁוֹן רַבִּינוּ בַּחֲיוּ, וְכֵן אַבְרָהָם הִגִּיעָה לוֹ רְפוּאָה בְּגִלְיוֹ שְׂכִינָה שֶׁהִיא חוֹלָה בְּמִצּוֹת מִילָה, וְאוֹ נִתְרַפָּא כְּאִשֶּׁר נִרְאָה לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מִדָּ. לְשׁוֹן הַמְדְּרָשׁ, 'אַחֲרַי עוֹרִי נִקְפּוּ זֹאת וּמִבְשָׂרִי אַחֲזָה אֶלֶּי-ק' (אֵיבִי יט, כו), אָמַר אַבְרָהָם, אַחֲרַי שְׁמַלְתִּי עַצְמִי, הִרְבֵּה גֵרִים בָּאוּ לְהִדְבֵּק בְּזֹאת הַבְּרִית. מו. עַל פִּי יִפָּה תוֹאֵר הַשֵּׁם (ב"ר שם). בִּידֵי מִשָּׁה (עַל הַמְדְּרָשׁ) בִּיאָר כּוֹנוֹת הַמְדְּרָשׁ, שֶׁאִף הַזְקֵנִים יִבּוּאוּ לְמוֹל עַצְמָם, עֵינֵי שֵׁם. מו. לְשׁוֹן הַפֶּסֶק, וְיִצְחָק אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן אֶחָיו וְאֶת כָּל

מֵא. כְּבִר הַתְּבַאֵר לְעִיל בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ, שֶׁמָּה שְׁבָא הַקְּב"ה לְבָקְרוּ הִיא כְּדִי לְרַפּוֹאָתוֹ. וְכַאֲן מוֹסִיף רַבִּינוּ לֵכֵן רָאִיָה, שֶׁהִי עֵינֵק עַבְרִי בִּיקוֹר חוֹלִים הוּא כְּדִי לְדַאֲוֵג לְרַפּוֹאָת הַחוֹלָה. מִב. רָאָה בְּנִדְרִים (מ, א), לֹא כֵן הִיא מַעֲשֶׂה בְּתַלְמִיד אֶחָד מִתְלַמְּדֵי רַבִּי עֲקִיבָא שִׁחַלָה, לֹא נִכְנְסוּ חֲכָמִים לְבָקְרוּ וְנִכְנַס רַבִּי עֲקִיבָא לְבָקְרוּ, וּבִשְׁבִיל שֶׁכִּיבְדוּ וּרְבִיצוּ לְפָנָיו חִיָּה, אָמַר לוֹ, רַבִּי הַחֲיִיתִי, ע"כ. וּפִירֵשׁ בִּישְׁטָה מְקוּבַּעַת בִּשֵּׁם הַרִי"ץ, שְׂרַבִּי עֲקִיבָא רָאָה שֶׁהִמְקוֹם מְפּוֹשֵׁשׁ וְהִיא הַמְקוֹם מְקוּלָקֵל וּמוֹזִיק לְחוֹלָה, וְעִיּוֹה לְפָנוֹת הַמְקוֹם הוּא וּלְכִבְדוֹ וּלְרַבְצוֹ, וְנוֹדֵכָךְ אוֹרִירוֹ, וְעַל כֵּן נִתְרַפָּא הַחוֹלָה. וּבִשְׁו"ע (יו"ד סימן שלה ס"ח) כֹּתֵב, וְכֵן כָּל חוֹלֵי דְתַקִּיף לֵיהּ עֲלָמָא, וְקִשָּׁה עָלֶיהָ דִּיבְכוּרִין אוֹתוֹ בְּפָנָיו, אֵלָא נִכְנָסִין בֵּית הַחֲצִיצוֹן, וְשׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בּוֹ אִם צְרִיכִין לְכַבֵּד וּלְרַבֵּץ לְפָנָיו, וְכִיּוּצָא בּוֹ, וְשׁוֹמְעִין צַעְרוֹ וּמִבְקָשִׁים עָלָיו רַחֲמִים. וְכֹתֵב הַרְמ"א (שם ס"ד), כָּל שְׂבִיבֵק וְלֹא בִיקֵשׁ עָלָיו רַחֲמִים, לֹא קִיָּים הַמַּעֲשֶׂה. וּמִבּוּאֵר מְכַל הַנִּיל שֶׁתְּכִלִּית הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל בִּיקוֹר חוֹלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ צְרִיכֵי רַפּוֹאָתוֹ. מו. לֹא מִצְאָנוּ מְפּוֹרֵשׁ כֵּן בַּמְדְּרָשׁ, וְאִפְשָׁר שְׁכוּנוֹת רַבִּינוּ עַל פִּי דְבְרֵי הַרְמַב"ן (פֶּסֶק ב, ו) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, עוֹד אָמַרְנוּ (ב"ר מה, ד) 'מִזְבֵּחַ

הָיָה מִתְפַּחַד, תֹּאמַר שֵׁשׁ בְּיָדֵי עוֹזֵן
שְׁעַבְדֵּי עֲבוּדָה זָרָה כָּל הַשָּׁנִים
הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁהָיָה לְדַבְּרֵי רַבִּי יוֹחָנָן (שם
סד, ד) בֶּן מ"ח שָׁנִים הָכִיר אֲבִרְהָם אֶת
בּוֹרְאוֹ, וְאַחֲרַי מְלַחֶמֶת הַמַּלְכִּים אֲמַר לוֹ
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, 'לֵךְ טַל וְלִדְתִּיךְ'

שֶׁאֵין בּוֹ עֵתָה, שֵׁשׁ לָהֶם לְסַבֵּל צַעַר
הַמִּילָה. וְקָשָׁא זֹאת אֵינִי נֹמֵךְ בְּמִדְרָשׁ
הַמְּזוּכָר לְקִמּוֹן בְּסִמּוּךְ (אות ב), 'פֶּתַח הָאֵהָל'
פֶּתַח טוֹב פֶּתַחַת לְגִירִים. וְאִדְרָבָא, לְכֹאֲוֶה
זֶה הִיא נַעֲלִילַת דִּלְתָּה, וְלֹא פִתִּיחַת דִּלְתָּה.
וַיֵּשׁ לֹמֶר, שִׁדּוּעַ (ב"ר לט, ח) שְׁאֲבִרְהָם

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵד

שְׁאֲדִרְבָּא, לְכֹאֲוֶה זֶה ו' - הַמִּילָה הִיא נַעֲלִילַת
דִּלְתָּה בְּפָנֵי הַגִּירִים, שֶׁלֹּא יִרְצוּ לְהַתְגִּיר כְּדֵי
שֶׁלֹּא לְהַצְטַעַר בְּמִילָה, וְלֹא פִתִּיחַת דִּלְתָּה.¹

באמירת 'אף עונותיך פורחים'

נעשה אברהם כבעל תשובה ולא כצדיק גמור

וַיֵּשׁ לוֹמֶר, בְּהַקְדָּם מִה שִׁדּוּעַ הַכְּתוּב
בְּמִדְרָשׁ (ב"ר לט, ח),² שְׁאֲבִרְהָם הָיָה מִתְפַּחַד
וְאֹמֵר לְהַקְבֵּה, שְׁמָא תֹאמַר שֵׁשׁ בְּיָדֵי עוֹזֵן
שְׁעַבְדֵּי עֲבוּדָה זָרָה כָּל הַשָּׁנִים
הָרִאשׁוֹנִים לִפְנֵי שֶׁהִכְרִית אֶת הַקֶּבֶד, הַ
פִּירוּשׁ, שֶׁהָיָה לְדַבְּרֵי רַבִּי יוֹחָנָן (שם סד, ד)³
רַק כִּשְׁהִיָּה בֶּן מ"ח שָׁנִים הָכִיר אֲבִרְהָם
אֶת בּוֹרְאוֹ, וְעַל כֵּן הִיָּה דוֹאֵג עַל כָּל
הַשָּׁנִים שֶׁעָבַד בָּהֶם עֲבוּדָה זָרָה.⁴
וְאַחֲרַי מְלַחֶמֶת הַמַּלְכִּים,⁵ אֲמַר לוֹ הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְאֲבִרְהָם, 'לֵךְ טַל וְלִדְתִּיךְ' (תהלים

וְשֶׁרָה תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה, שֶׁאֲבִרְהָם גִּיר אֶת
הָאֲנָשִׁים, וְשֶׁרָה גִּירָה אֶת הָנָשִׁים, וְהַפְסוּק
הַחֲשִׁיב כִּאִילוֹ אֲבִרְהָם וְשֶׁרָה 'עֲשׂו' נִפְשׁוֹת
אֱלֹהִים,⁶ וְזֶה הִיָּה לִפְנֵי שֶׁנִּצְטוּוּ עַל הַמִּילָה,
הָרִי שֶׁהָיוּ מִתְגִּירִים אֲזִי גִירִים.⁷ מִה שֶׁאֵין
בּוֹ עֵתָה, אַחֲרֵי שֶׁנִּצְטוּוּ אֲבִרְהָם וְכָל יְלִידֵי
בֵּיתוֹ עַל הַמִּילָה, שֵׁשׁ שָׁנִים - הַגִּירִים הַבָּאִים
לְהַתְגִּיר צְרִיכִים לְסַבֵּל צַעַר הַמִּילָה, הִיָּה
לָהֶם קֶשֶׁה לְהַתְגִּיר, וְכִיצַד יִתְכַּן שְׂדוּקָא
לְאַחֲרַי הַצִּיּוּי עַל הַמִּילָה יִתְרַבּוּ הַגִּירִים.

וְקָשָׁא זֹאת אֵינִי נֹמֵךְ בְּמִדְרָשׁ - יֵשׁ
לְהַקְשׁוֹת כֵּן גַּם עַל דְּבָרֵי הַמְּדֻרָשׁ (ב"ר מח, ח),⁸
הַמְּזוּכָר לְקִמּוֹן בְּסִמּוּךְ (אות ב), עַל לִשׁוֹן הַפְסוּק
'פֶּתַח הָאֵהָל', שֶׁדִּרְשׁוּ פֶּתַח טוֹב פֶּתַחַת
לְגִירִים עַל יְדֵי הַמִּילָה, שֶׁעַל יְדֵי כֵּן יוֹכְלוּ גַּם
הֵם לְהַכְנִס תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה, וְקֶשֶׁה,

צִיּוּנִים וּמִקְוֹדוֹת

הוּא 'לך טל וידותיך', מה טל זה פורח אף עונותיך
פורחים, מה הטל הזה סימן ברכה לעולם, אף אתה
סימן ברכה לעולם. נג. לשון המדרש, רבי
יוחנן ורבי חנינא תרויהוון אמרי, בן ארבעים ושמונה
שנה הכיר אברהם את בוראו. ויש לקיש אמר, בן
שלש שנים הכיר אברהם את בוראו, מִנֵּן עָקֵב?⁹
שמע אברהם בקול בוראו וכו'. נד. פירוש,
אבל לדעת ריש לקיש שבן שלש שנים הכיר את
בוראו, לא שייך לומר שהיה דוֹאֵג עַל כָּל הַשָּׁנִים
שֶׁעָבַד בָּהֶם עֲבוּדָה זָרָה, שֶׁהָיָה קָטָן מְאֹד בְּאוֹתָם
שָׁנִים. וְגַם בְּעֵץ יוֹסֵף (שם) כָּתַב בְּשֵׁם יִפְהָ תוֹרָה,
שֶׁמְדַרְשׁ זֶה הוֹלֵךְ בְּשִׁטַּת הַסּוֹבְרִים שְׁבֵן מ"ח שָׁנָה
הִכִּיר אֲבִרְהָם אֶת בּוֹרְאוֹ. נה. יש לַעֲיִין מִנֵּן
לוֹ לְרַבִּינוּ שְׂדִיבּוּר זֶה נֹאמַר לוֹ לְאַחֲרַי מְלַחֶמֶת
הַמַּלְכִּים דּוּקָא. וְיֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁלֵּמַד כֵּן מִדְּבָרֵי הַמְּדֻרָשׁ
(שם) שֶׁדִּרְשׁ אֶת כָּל הַפְסוּק (תהלים קי, ד) 'עֲמֹךְ
נִדְבוֹת' וְגו' הַנֶּל, וז"ל, 'עֲמֹךְ נִדְבוֹת בְּיוֹם חִלְךְ',

רְכוּשֶׁם אֲשֶׁר רָקְשׁוּ וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְן וַיֵּצְאוּ
לְלֶקֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן'. מ.ח. עַל
פִּי רִש"י שם. נט. בְּפֶרֶשֶׁת דְּרִכִּים (דְּרוֹשׁ יז)
כְּתֹב, שֶׁגִּירִים לֹגְמֵי וְעִשָּׂאִם כִּישְׂרָאֵל גְּמוּרִים. וְרֹאה
עוֹד כּוּזָה בְּשִׁל"ה (מִסְכָּת שְׁבוּעוֹת תוֹרָה אֲדָר אֶת רִיז).
וּבְדִבְרֵי הַמַּהְרִי"ט (שׁו"ת ח"ב או"ח סימן ו ד"ה וְאִי)
מְבֹאֵר, שֶׁעַל יְדֵי הַגִּירוּת חָל עֲלֵיהֶם שֵׁם יִשְׂרָאֵל גְּמוּר.
וְרֹאה קוֹבֵץ שִׁיעוּרִים (ב"ב אֶת נד) שֶׁגִּירִין לְקִיִּים מִצּוֹת
בְּנֵי נֹחַ. ז. לִשׁוֹן הַמְּדֻרָשׁ, 'פֶּתַח הָאֵהָל', פֶּתַח
טוֹב פֶּתַחַת לְעוֹבְרִים וְלֹשְׁבִים, פֶּתַח טוֹב פֶּתַחַת
לְגִירִים. נא. כֵּן הַקְשָׁה בִּיפֶה תוֹרָה הַשֶּׁלֶם עַל
הַמְּדֻרָשׁ, עַל פִּי הַמְּבֹאֵר בְּמִדְרָשׁ (מו, ג) שֶׁעִיכַב אֶת
מִילָתוֹ, שֶׁלֹּא לַעֲוֹל דִּלַּת בְּפָנֵי הַגִּירִים. וְעִיין שֵׁם
שֶׁתִּירֵץ בְּכַמָּה דְּרִכִּים. נב. לִשׁוֹן הַמְּדֻרָשׁ, 'לֵךְ
טל וידותיך' (תהלים קי, ג), לִפִּי שֶׁהִיָּה אֲבִינוּ אֲבִרְהָם
מִתְפַּחַד וְאֹמֵר תֹּאמַר שֵׁשׁ בְּיָדֵי עוֹזֵן שֶׁהִיָּיתִי עוֹבֵד
עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים כָּל הַשָּׁנִים הַלָּלוּ, אֲמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ

(תהלים קי, ג), בִּשְׁם שְׁהַטֵּל הָיָה פֹּרֵחַ כֶּךָ
עוֹנוֹתֶיךָ פֹּרְחִים, וְעֵינַי שָׁם בְּמִדְרָשׁ
(לט, ח).

וְנִמְצָא שְׁאִינוּ כָּל כֶּךָ שָׁבַח לְאַבְרָהָם,
שֶׁהָרִי אִינוּ נֶעֱשֶׂה אֱלָא כְּמוֹ
בְּעַל תְּשׁוּבָה, וְלֹא צָדִיק גָּמוּר. וְהָרִי זֶה

דְּוָמָה לִבְגָד שֶׁנֶּעֱשֶׂה בּוֹ כְּתָם וְאַחֵר כֶּךָ
הִסִּירוּ הַכְּתָם, דְּמַכֵּל מְקוֹם הַבְּגָד אִינוּ
חֲדָשׁ בְּמִתְחַלָּה.

וְאַמְרִינָן בְּפֶקֶד ד' דְּגִדְרִים (מא, א),
אֵין הַחֹלָה עוֹמֵד מִחֲלָיו
עַד שֶׁשָּׁב לִימֵי עֲלֻמְיָו, וּפְרָשׁ רַש"י,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבַאֵר

חטא מעולם^ט. וְהָרִי זֶה דְּוָמָה לְבְּגָד
שֶׁנֶּעֱשֶׂה בּוֹ כְּתָם, וְאַחֵר כֶּךָ כִּיבְסוּ אוֹתוֹ
וְהִסִּירוּ הַכְּתָם מִמֶּנּוּ, דְּמַכֵּל מְקוֹם, הַבְּגָד
אִינוּ חֲדָשׁ בְּמִתְחַלָּה - כִּבְגָד שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ
כְּתָם כֻּלָּם.

חולה שנתרפא נעשה בריא יותר מבתחילה,
וכתינוק שלא חטא מעולם

וְאַמְרִינָן - וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים מֶה שֶׁאִמְרוּ
בַּגְמָרָא בְּפֶקֶד ד' דְּגִדְרִים (מא, א)^ט, אֵין
הַחֹלָה עוֹמֵד - מִתְרַפָּא מִחֲלָיו עַד שֶׁשָּׁב -
טַבְעוֹ חוּזֵר לִימֵי עֲלֻמְיָו - לִימֵי נְעוּרָיו.
וּפְרָשׁ רַש"י^י, מֵאַחֵר שֶׁחֲלָה וְנִתְרַפָּא

צִיּוֹנִים וּמִקְדוֹת

תשובה גדולה ממדרגת הצדיק, מכל מקום, הרי זה
רק מחמת שלבסוף חזר והתגבר על יצרו, אבל אינו
ראוי לכבוד ולשבח על מה שחטא, ובודאי יותר
ראוי לכבוד מי שלא חטא כלל, והיה צדיק, ומשום
כן מקשה מה שכתב יש לאברהם בכך שמתחילה
חטא. נח. מדברי רבינו נראה, שמה שדימה
הקב"ה את העוונות לטל שפורח, היינו לומר שכשם
שהטל אף שהוא עצמו עולה לשמים, מכל מקום,
נשאר רושם של לחלוות ממנו בארץ, כך העוונות
אף שעל ידי התשובה פרחו ואינם עוד אצל אברהם,
מכל מקום, עדיין נשאר מהם איזה רושם אצלו. [נאלץ
שבזכות המילה גם רושם זה נעלם, כפי שרבינו
מבאר בהמשך]. נח. לשון הגמרא, אמר רבי
אלכסנדר אמר רבי חייא בר אבא, אין החולה עומד
מחליו עד שמוחלין לו על כל עונותיו, שנאמר
(תהלים קג, א) 'הסולח לכל עוֹנֵיכִי הָרוּפָא לְכָל
תַּחֲלוּאֵיכִי'. רב המנוגא אמר, חוזר לימי עלומיו,
שנאמר (איוב לג, כה) 'רוּטַפֵּשׁ בִּשְׂרוֹ מְנוּעַר יִשׁוּב לִימֵי
עֲלֻמְיָו'. פ. ברש"י לפנינו (ד"ה חזון) כתב רק
את הפירוש השני שרבינו מביא. ואילו הפירוש
הנמצא לפנינו הוא רק מיוחס אליו, אבל לא הוא

קי, ג)^ט, העוונות שעשית בשנות ילדותך,
יהיו דומים לטל, שִׁשְׁשָׁם שֶׁהַטֵּל הָיָה שִׁיּוּר
בְּכָל לַיְלָה, פֹּרֵחַ - כִּשֶׁהשֶׁמֶשׁ זורחת על
הארץ, הטל עולה לצד השמים ואינו, ונראה
כאילו עשה לו כנפים ופרח והלך לו, כֶּךָ
עוֹנוֹתֶיךָ פֹּרְחִים - פִּרְחוּ וּנְמַחֲקוּ לַגְּמִרִי
כִּאִילוֹ אִינִם, וְעֵינַי שָׁם בְּמִדְרָשׁ (לט, ח).

וְנִמְצָא מְבֹאֵר מִדְּבַרֵי הַמִּדְרָשׁ, שֶׁמָּה
שְׁדִימָה הַקִּב"ה אֶת עוֹנוֹתָיו לְטַל שְׁפֹרֵחַ,
זֶה אִינוּ כָּל כֶּךָ שָׁבַח לְאַבְרָהָם, שֶׁהָרִי
אִינוּ נֶעֱשֶׂה אֱלָא כְּמוֹ בְּעַל תְּשׁוּבָה - שֶׁשָּׁב
עַל עוֹנוֹתָיו, וְלֹא כְּמוֹ צָדִיק גָּמוּר - שֶׁלֹּא

עמך הייתי בעת שנדבת לשמי לירד לכבשך האש,
'ביום חילך', בעת שכנסת אתה לי כל החיילות
והאוכלסים וכו', לך טל ילדותך, לפי שהיה אבינו
אברהם מתפחד ואומר, תאמר שיש בידי עון שהייתי
עובד עבודת כוכבים כל השנים הללו, אמר לו
הקדוש ברוך הוא, 'לך טל ילדותך', מה טל זה
פורח, אף עונותיך פורחים, ע"כ. וסובר רבינו, שמה
שכתוב במדרש 'ביום חילך', ביום שכנסת אתה לי
כל החיילות והאוכלוסין, הכוונה לאותו יום שבו
התנדב אברהם לדרוך את המלכים, באז נתכנסו
כולם נגדו, וכפירוש השני שבמהר"ז שם. ונמצא
שכל מאמר זה נאמר לאחר מלחמת המלכים.
נו. לשון הפסוק, 'עֲצָפָה נִדְּבַח בְּיוֹם חֵילִי בְּהָרִי קָדָשׁ
לְדָוִד מִשְׁחָר לָךְ טַל יְלָדְתִּי'. נו. בברכות (לד),
ב) נחלקו אמוראים האם במקום שבעלי תשובה
עומדין, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ואף
להסביר שאומרים כן, כתב בספר הישר המיוחס
לר"ת (שער העשרה), ש'בעלי תשובה' היינו צדיקים
גמורים ששגנו באחד מהעבירות ועשו תשובה, שאז
גדולה מעלתם. אבל צדיקים גמורים, גדולה מעלתם
מבעלי תשובה שאינם צדיקים מחמתילתם. ועוד נראה
לבאר דברי רבינו בפשיטות, שאף אם מדרגת בעל

שָׁרָה (בראשית יח, יב) 'וְאֵדֶנִי זָקֵן', מוֹחֵן וְלֹא פוֹלֵט (ב"ר מח, יז), וְלֹזֶה הוּעִיל רָפָאֵל, שְׁהוֹסִיף בּוֹ כֶּחַ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיָה לְשֹׂאֵר הַחוֹלִים, כְּפִירוֹשׁ הָרֹאשׁוֹן שֶׁל רִש"י הַנ"ל. וְעוֹד הָיָה צָרִיךְ לְרַפּוֹאתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁיַּעֲשֶׂהוּ כְּתִינוּק שֶׁלֹּא טַעַם טַעַם חֲטָא, כְּפִירוֹשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁל רִש"י הַנ"ל, וְזֶה הָיָה לוֹ בְּזִכּוֹת הַמִּילָה, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (יבמות מח, ב) גֵּר שְׁתַּנְגִּיר, כְּקִטָּן שְׁנוֹלֵד דְּמִי.

מֵאַחֵר שְׁחֻלָּה וְנִתְרַפָּא, חוֹזֵר מִבְּעוֹ לְהִיּוֹת בְּרִיא וְחֹק יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיָה קִדְּם הַחֲלִי. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דִּנְעֻשָׁה כְּתִינוּק שֶׁלֹּא טַעַם חֲטָא, עכ"ל. וּמַעֲתָה נִחְזִי אֲנִי, שֶׁכָּאֵן בְּאִבְרָהָם הָיָה צָרִיךְ שְׁלוֹשׁ רַפּוֹאוֹת, אַחַת, מִכָּאֵב הַמִּילָה, וּמִזֶּה נִתְרַפָּא מִחֵם הַיּוֹם, דִּהְחֲמוּם מַעֲלִי לְמַכָּה, כְּדֹאִיתָא בְּמִדְרָשׁ. וְהַשֵּׁנִית, שֶׁהָרִי הוּא הָיָה זָקֵן וְלֹא הָיָה בּוֹ כֶּחַ לְהוֹלִיד, כְּמוֹ שְׁאִמְרָה

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְּאֵר

מוֹחֵן וְלֹא פוֹלֵט - שְׁהוּא רֹאוֹי לְבִיָּאָה אֲךָ אֵינוֹ יִכּוֹל לְהוֹלִיד, וְלִזְנֵה הוּעִיל הַמִּלָּאךְ רָפָאֵל, שְׁהוֹסִיף בּוֹ כֶּחַ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיָה מְקוּדֵם, כְּמוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה לְשֹׂאֵר הַחוֹלִים, כְּפִירוֹשׁ הָרֹאשׁוֹן שֶׁל רִש"י הַנ"ל, שֶׁכְּשֶׁמִּתְרַפָּא מַחֲלוֹ נַעֲשֶׂה יוֹתֵר בְּרִיא מִבְּתַחֲלִילָה, וְעַל יְדֵי כֵן נַעֲשֶׂה אִבְרָהָם רֹאוֹי לְהוֹלִיד.

וְעוֹד הָיָה אִבְרָהָם צָרִיךְ לְרַפּוֹאתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁאֵף שֶׁלֹּאֲחֵר מִלַּחֲמַת הַמַּלְכִּים כָּבֵר נִתְבַּשֵּׁר אִבְרָהָם אֲבִינוֹ שֶׁהִקְבִּיחַ מַחֲל לּוֹ עַל כָּל עוֹנוֹתָיו, מְכַל מְקוֹם, עֲדִיין הָיָה כְּבַעַל תְּשׁוּבָה שֶׁנִּשְׁאָר בּוֹ רוּשָׁם מִהַחֲטָא, וְכַדּוּגְמַת בְּגַד שֶׁכִּיבְסוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַכֶּתֶם, שֶׁאֵינוֹ נֹרָאָה כְּבִגַּד חֹדֶשׁ, וְהוּצֹרֵךְ עֲדִיין שֶׁיַּעֲשֶׂהוּ הַקְבִּיחַ כְּתִינוּק שֶׁלֹּא טַעַם טַעַם חֲטָא, כְּפִירוֹשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁל רִש"י הַנ"ל, וְלֹא יִשְׁאָר בּוֹ אֵף רוּשָׁם מִהַחֲטָא, וְהָיָה הַרְפּוּאָה הַשְּׁלִישִׁית, וְזֶה הָיָה לוֹ בְּזִכּוֹת הַמִּילָה³⁰, וְעַל זֶה נֶאֱמַר בְּגִמְרָא (יבמות כב, ב)³⁰, גֵּר שְׁתַּנְגִּיר, כְּקִטָּן שְׁנוֹלֵד דְּמִי - שֶׁלֹּא

מִהַחֲלוֹי, חוֹזֵר מִבְּעוֹ לְהִיּוֹת בְּרִיא וְחֹק יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיָה קִדְּם הַחֲלִי. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁמָּה שֶׁאֲמָרוּ שְׁחוֹזֵר לִימֵי עֲלוּמִיּוֹ, הֵינּוּ דִּנְעֻשָׁה כְּתִינוּק שְׁנוֹלֵד שֶׁלֹּא טַעַם טַעַם חֲטָא, פִּירוֹשׁ, מִלְּבַד מִה שֶׁמוֹחֲלִים לוֹ עַל כָּל עוֹנוֹתָיו, כְּמִבּוּאָר בְּגִמְרָא שֶׁם, אֵף לֹא נִשְׁאָר בּוֹ שׁוּם רוּשָׁם מִחֲטָאֵיו, וְכַדּוּגְמַת תִּינוּק שְׁנוֹלֵד, שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם רוּשָׁם שֶׁל חֲטָא³⁰, עכ"ל.

שְׁלוֹשׁ רַפּוֹאוֹת, לְכַאֵב הַמְכָּה, שִׁיחֻזֵּר לִימֵי עֲלוּמִיּוֹ, וְשִׁיחִיָּה כְּתִינוּק שְׁנוֹלֵד לַעֲנֵן הַחֲטָא

וּמַעֲתָה נִחְזִי אֲנִי - יֵשׁ לְהַתְבַּנֵּן וְלַהֲבִין, שֶׁכָּאֵן בְּאִבְרָהָם הָיָה צָרִיךְ שְׁלוֹשׁ רַפּוֹאוֹת בְּשִׁלּוּשֵׁה דְּבָרִים שׁוּנִים. הַרְפּוּאָה הָאַחַת הִיא מִכָּאֵב הַמִּילָה, וּמִזֶּה נִתְרַפָּא מִחֵם הַיּוֹם, דִּהְחֲמוּם מַעֲלִי - טוֹב וּמוֹעִיל לְמַכָּה - לְרַפּוֹאוֹת הַמְכָּה, כְּדֹאִיתָא בְּמִדְרָשׁ שֶׁהוּבָא לַעֲלִי.

וְהַרְפּוּאָה הַשְּׁנִית, שֶׁהָרִי הוּא הָיָה זָקֵן, וְשׁוֹב לֹא הָיָה בּוֹ כֶּחַ לְהוֹלִיד, כְּמוֹ שְׁאִמְרָה שָׁרָה (בראשית יח, יב)³⁰ 'וְאֵדֶנִי זָקֵן', וְדִרְשׁוּ בְּמִדְרָשׁ (ב"ר מח, יז) שֶׁאֲמָרָה שָׂרָה, שֶׁאִבְרָהָם

צִיּוּנִים וּמִקּוּדוֹת

חטא. סב. לשון הפסוק, 'וּמִצָּחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהָ לְאִמָּהּ אַחֲרֵי בְּלַחֲתָהּ לִי עֲדָנָה וְאֵדֶנִי זָקֵן'. סג. יש לדקדק, הרי דברי רש"י הם בכל חולה, שנעשה כקטן שנוולד, ואם כן, מה היתה מעלת זכות המילה והחולל שבה, יתירה משאר חולה. ויש לבאר

כתבון. אמנם בר"ן שבעין יעקב, מובאים שני הפירושים. סא. על פי עיון יעקב (על העין יעקב שם). ובמחש"א (ח"א ד"ה אין החולה) פירש, שהחולאים באים על האדם מפני חטאיו, והיסורים ממרקין עוונותיו, ועל ידי כן נעשה כתינוק שאין בו

וְזָהוּ הַפֶּתַח שֶׁפֶתַח לַגְרִים, וְזָהוּ שֶׁהֲרֵבָה גְרִים יָבֹאוּ לְהִדְבֵּק בְּזֹאת אוֹת הַכְּרִית, הוֹאִיל שֶׁבֹהַ נַעֲשִׂים כְּתִינוּק שְׁלֹא טַעַם טַעַם חָטָא.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

המילה. וְזָהוּ גם מה שאמרו במדרש, שֶׁהֲרֵבָה גְרִים יָבֹאוּ לְהִדְבֵּק בְּזֹאת אוֹת הַכְּרִית, והכוונה שהוֹאִיל שֶׁבֹהַ הברית מילה נַעֲשִׂים הגרים כְּתִינוּק שְׁלֹא טַעַם טַעַם חָטָא, ולא נשאר בהם שום רושם מעוונותיהם, על כן יתרבו הגוים שרוצים להתגייר, אף שיצטרכו לסבול את צער המילה¹⁰. ומיזשבים דברי המדרש.

חטא מימיו ואין בו שום רושם של חטא¹⁰. שאחרי המילה, נעשה כצדיק גמור שלא חטא מעולם, ונדמה לבגד חדש לגמרי¹⁰.

'פתח לגרים' שידעו שבזכות המילה לא יישאר בהם אפילו טעם חטא

וְזָהוּ הַפֶּתַח שֶׁפֶתַח אַבְרָהָם לַגְרִים עַל יְדֵי

ציונים ומקורות

והנ"ל מש"כ שכשנתגייר נשתנה גופו כגוף חדש וכקטן שנולד דמי. 10. ראה מה שכתבו בענין זה, בפרשת דרכים (דרך האתרים, וד"ה ב), וערוך לנר (כריתות ט, א בתוס' ד"ה כז). 11. ביאור דברי רבינו, שמתחילה היו הגרים מתפחדים להתגייר, לפי שחששו שיענשו על עוונותיהם הקודמים, או שלכל הפחות יסארו בהם רושם של חטא, וכפי שהתבאר לעיל, ולכן מיעטו הנכרים להתגייר. אמנם לאחר שנימול אברהם והתבשר שבזכות זה נעשה כתינוק שנולד ולא נשאר בו אפילו טעם חטא, נפתח פתח לגרים והם התבררו. והיינו שחידש רבנו שיש חילוק בין הגרים שנתגיירו לפני שנימול אברהם, לבין הגרים שנתגיירו לאחר שנימול, שלאחר שנימול, ע"י המילה נעשים כקטן שנולד, בדאי יש בזה בשרה גדולה לשמעם ממנו נחומי הקדוש ברוך הוא. של ראה כעין דברי רבינו ביישוב כוונת המדרשים הנ"ל, בעבודת ישראל (בפרשתינו ד"ה והוא) וז"ל, 'ומסתמא המתקדשים אל אברהם למדו אורחותיו גם כן לעשות תשובה בשמעם ממנו נחומי הקדוש ברוך הוא. של ילדותך', כי שני הילדות שלא ידע את בוראו, הם כטל לשנים הטובות הבאות, והם היו הגורם להיות בעל תשובה כל ימיו, ועל ידי זה נחזקו כולו בעלי עבירות לשוב אל ה', מאחר שראו שהבורא ימנו פתוחה לקבל שבים. ועיין שם שרמזו כן בדברי המדרש. מפשטות דברי רבנו נלמד שמה שאמרו גר שנתגייר כקטן שנולד, זהו רק מחמת המילה, ולא מחמת עצם הגירות. שהרי גם קודם שנימול עצמם נעשו גרים גמורים, וכמו שמשמע מדברי רבנו, וכן הבאנו לעיל בהערה מדברי הפרשת דרכים והאחרונים, לגבי הגרים שנימול אברהם ושרה ויש לברר, אם לפי זה גר שנתגייר ומאיהו טעם לא מל עצמו, לא יהיה נחשב כקטן שנולד. וז"ל. [אולם יתכן שאכן מי שאינו יכול למול עצמו אי אפשר לו להתגייר, ועיין]. אולם יש לפרש לפי משמעות דברי רבנו, שעתה אחר המילה של אברהם, כשכא הקב"ה

לפי פירוש המהר"ל בחידושי אגדות (שם ד"ה עד) בדברי הגמרא, שהחולה חוזר לבריאותו על ידי שגופו חוזר להיות כבראשונה, שאל"כ לא היה חוזר לבריאותו לאחר שנפסד טבעו. ומאחר שחוזר להיות כבראשונה, בזה מוחליל לו כל עונותיו כאשר חוזר לקדמותו שהרי קדמותו היה בלא חטא. ומבואר מדבריו, שמדובר דווקא בחולה שגופו נפסד ונשתנה, ואם כן, בחולי של המילה אינו כן, ובשאר בני אדם אין אומרים שנעשה כקטן שנולד כשמכריא מחולי שהוא כעין חולי המילה, רק אצל אברהם נתחדש שבזכות מצות המילה, ריפאו הקב"ה מחולי המילה, כאילו היה חולי שנשתנה גופו, ומעלה זו בריפוי חולי המילה, נכללת במה שהגר נחשב כקטן שנולד. ועוד נראה לבאר, שאכן בכל חולה נאמר כן, אלא שהדבר תלוי לפי זכויותיו, ואם אינו זכאי לבוא למעלה זו, אינו מתרפא, ולגבי אברהם מחמת זכות המילה זכה לכך שירפאו השי"ת להיות כקטן שנולד. ומסיים רבנו שזה נכלל במה שאמרו חז"ל גר שנתגייר כקטן שנולד, כי בזכות המילה זוכה להיות כקטן שנולד גם בענין זה שכשמרפאו השי"ת מנקה אותו מן החטא ממש כמו קטן שנולד. 12. לשון הגמרא, תניא, רבי חנניא בנו של רבן גמליאל אומר, מפני מה גרים בזמן הזה מעונין ויסורין באין עליהן, מפני שלא קיימו שבע מצות בני נח. רבי יוסי אומר, גר שנתגייר כקטן שנולד דמי [ובדאי שאינם נענשים על העבר], אלא מפני מה מעונין, לפי שאין בקיאות בדקדוקי מצות כישראל. 13. בביתאור ענין גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ראה לשון הלבוש (ו"ד סימן רטס ס"א) שכשמקבל עליו עול תורה ומצוות, ודאי נתערה עליו רוח ממרום רוח חדש, רוח קדישא שנמתא חדתא, ונעשה איש אחר וכאילו נוצר ונולד בו ביום דמי. והאלשיך (ויקרא ט, לג) כתב בטעם שהוא כקטן שנולד, כי בהתגייר מקנים בו מן השמים נפש חדשה מתחת כנפי השכינה וכו'. וראה עוד שו"ת דובב מישרים (ח"א סימן קלו ד"ה

שִׁיתְעֵלוּ עַל כָּל הַמִּקְטָרְגִים, שְׁלֹא יוֹכְלוּ
עוֹד לְהִזְיֵק לָהֶם, שְׁהֵרִי סִמָּא ל' וְלִילִית
גִּמְטְרִיא תְרִי"א, וּמִלֵּת בְּרִי"ת הוּא תְרִי"ב.

וְהָיִי דְנָקֵט הַלְשׁוֹן שֶׁל 'זֹאת אוֹת
הַבְּרִית', וְלֹא אָמַר יְבֹאוּ לְהַדְבֵּק
בְּשִׁכְנָה אוֹ בִּישְׂרָאֵל, אֶפְשָׁר שְׁיִרְמֹז

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵד

סִמָּא ל' - שֵׁם שֶׁל קְלִיפָה רַעָה, וְהוּא שְׂרוּ שֶׁל
שְׁעִירִס^ט, וְהוּא הִזְכֹּר שֶׁבְקִלְיָפָה, וְיִצְחָיִית -
אִם הַשְׂדִּים^ט, וְהִיא הַנְּקִיבָה שֶׁבְקִלְיָפָה^ט,
גִּמְטְרִיאָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם יַחַד^ט הוּא תְרִי"א^ט,
וּמִלֵּת 'בְּרִי"ת' הוּא גִימְטְרִיא תְרִי"ב, שֶׁהוּא
אֶחָד יוֹתֵר, וְלִכְךָ דִּקְדַּק הַמְדַּרְשׁ לומר הַלְשׁוֹן
'הִרְבָּה גֵּרִים בָּאִים לְהַדְבֵּק זֹאת אוֹת הַבְּרִית',
לְרִמּוֹז שֶׁמַּעֲתָה יִתְגַּבְּרוּ עַל כַּח הַקְּלִיפּוֹת^ט.

בזכות המילה יתגברו הגרים על כל המקטרגים

וְהָיִי דְנָקֵט הַמְדַּרְשׁ, הַלְשׁוֹן שֶׁל הִרְבָּה
גֵּרִים בָּאִים לְהַדְבֵּק בִּזְמַת אוֹת הַבְּרִית, וְיִצְחָ
אָמַר שִׁבְאוּ גֵרִים לְהַדְבֵּק בְּשִׁכְנָה, אוֹ
לְהַדְבֵּק בִּישְׂרָאֵל - לְהִיּוֹת חֵלֶק מֵעַם יִשְׂרָאֵל.
אֶפְשָׁר שְׁיִרְמֹז הַמְדַּרְשׁ, שִׁיתְעֵלוּ הַגֵּרִים מִצֵּל
כָּל הַמִּקְטָרְגִים, שְׁלֹא יוֹכְלוּ עוֹד לְהִזְיֵק
לָהֶם^ט, שְׁהֵרִי שְׁנֵי הַמְזִיקִים הַגְּדוֹלִים,

צִיּוֹנִים וּמִקְדוֹת

דְּקִלְיָה דְּאִצִּילוֹת, הִיא לִילִית אֲשֶׁת סִמָּא ל'.
עב. בַּמְדַּרְשׁ תַּלְפִּיּוֹת (אוֹת י' עֵנָף יֵצֵר הָרַע) כֹּתֵב בְּשֵׁם לֵב
אִרְיָה (פֶּרֶשֶׁת פְּקוּדֵי דָף סח, ב) וז"ל, מִצָּאֵת כְּתוּב,
דְּלִילִית וְסִמָּא ל' הוּא מִסְפֵּר תְרִי"א, שֶׁהוּא יֵצֵר הָרַע
וְכו'. וְכֵן כֹּתֵב בְּרַמְ"ז הַרְמִי"ז (לְהַרְמִי"ז, אוֹת תְרִיא). וְרָאָה
עוֹד בְּפִירוּשׁ הַרְמִי"ז עַל הַזֹּהֶר (פֶּרֶשֶׁת שׁוֹפְטִים ערה, א ד"ה
פְּקוּדָה בְּתַר דֹּא).
א' לְגִאוּלֵּת עוֹלָם) כֹּתֵב כְּדִבְרֵי רַבִּינוּ ז"ל, כִּי שוֹמֵר
הַבְּרִית נִקְרָא צִדִּיק וְאֵין ס"מ שׁוֹלֵט בּוֹ, שֶׁהֵרִי מְצִינּוּ מֵה
שֶׁאִמְרוּ ז"ל, בְּרִאֲתִי לוֹ תוֹרָה תַּבְלִין. וְאֵנִי בְּעוֹנֵי
אִמְרָתִי, מְצוֹת הַמִּילָה הִיא חֲמוּרָה הִרְבָּה, שֶׁהֵרִי ס"מ
וְבֵת זִוְגִיָּה לִילִית, עוֹלָם לְמִיּוֹן תְרִי"א, וְתוֹרָה גַּם כֵּן
תְרִי"א, וְהוּא שֶׁאִמְרוּ (קִידוּשִׁין ל, ב) בְּרִאֲתִי לוֹ תוֹרָה
תַּבְלִין, מֵה שֶׁאֵין כֵּן בְּרִי"ת - עוֹלָה תְרִי"ב, אֶחָד יוֹתֵר
עַל ס"מ וְבֵת זִוְגִיָּה, אֲשֶׁר עַל כֵּן שוֹמֵר הַבְּרִית אֵינוֹ
מִתְפַּחַד מֵהַנוֹכַח, וְנֹצֵל מִיּוֹם הָרִדִּין בְּשִׁבְלֵי חוֹתֵם שֶׁלֹּא
תֵּם וְנִקֵּי. עַד. וְרָאָה יוֹן הַמְשׁוּמֵר (ד"ה זֶה סוּד יוֹן
הַמְשׁוּמֵר, מִהֲדוֹרֹת תְּרַס"ב דָּף כו, ב) שֶׁכֹּתֵב לְרִמּוֹז כְּעֵין זֶה,
שְׁנֵי הַמְזִיקִין הֵלְלוּ נִכְרָתִין עַל יְדֵי הַבְּרִית מִילָה.
תְּמִצִּית הַדְּרוּשׁ: א. יְלִידֵי בֵיתוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם, הַתְּרַפָּא
מִהַמְּרַגְלִית שֶׁהִיָּתָה תַּלְמִיד בְּצוּרָא, וְלֹא הוֹצִרְכּוּ לְרִפּוּאָה
אַחֲרָתָה. ב. אֲבָרָהָם לֹא רָצָה לְהִסְתַּכֵּל בְּמַרְגְּלִית, לְפִי
שֶׁרָצָה לְסַכּוֹל אֶת הַצֶּעֶר שֶׁל מְצוֹת הַמִּילָה. ג. אִם אֲבָרָהָם
הָיָה מִתְרַפֵּא מִיָּד, לֹא הִיָּתָה הַמִּילָה נִחְשָׁבֶת כְּנִסְיוֹן. ד.
אֲבָרָהָם שֶׁהָיָה לְשֹׁלֵשׁ אֲבָרָהָם כְּתִינוּקָא, חוֹם הָיָה רִפּוּאָה
אוֹתוֹ מִכָּאֵב הַמַּכָּה. הַמֶּלֶךְ רַפָּאֵל הַחַזִּיר לוֹ אֶת כַּח
הַהוֹלָדָה. וְהַקְבָּ"ה בְּעֶצְמוֹ שֶׁכָּאֵב לְרַפְּאוֹתָיו עֲשָׂאָו בְּזִכּוֹת
הַמִּילָה כְּתִינוּקָא שֶׁאֵין בּוֹ שׁוֹם רוּשָׁם שֶׁל חֲטָא. ה. עַל יְדֵי
הַמִּילָה זָכַר שֶׁנַּעֲשֶׂה אֲבָרָהָם כְּתִינוּקָא שֶׁאֵין בּוֹ שׁוֹם רוּשָׁם
שֶׁל חֲטָא, וְכֹזֵב נִפְתַּח פֶּתַח לְשֹׁאֵר גֵּרִים שֶׁרָצוּ לְהַתְגַּיֵּר,
כִּי נֹדַע לָהֶם שִׁמְחָק כָּל הָעֶבֶר כְּלֵא הִיָּה מִמֶּשׁ, וְכִמִּי
שְׁעָתָה נִלְוֵד.

לְרַפְּאוֹתָיו נִתְחַדֵּשׁ דְּבַר זֶה, וְלִכְךָ תִּלָּה דְּבַר זֶה בְּמִילָה.
אוֹלָם אֶפְשָׁר שְׁחִידֵשׁ הַקֶּבֶ"ה כֵּן עָתָה כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה גִירוֹת
בְּשִׁלְמוֹת מִמֶּשׁ, וְלַעֲלוֹם מִכָּאֵן וְאֵילֵךְ כֵּן גַּר שֶׁמִּתְגַּיֵּר
נִחְשָׁב כְּקָטָן שְׁנוּלֵד. וְהִנֵּה בְּעִיקָר מַהוּת הַמִּילָה וְשִׁיכוּתוֹ
לְגִירוֹת, יֵשׁ שֶׁכֹּתֵבוּ, שֶׁהִיא לְהַסִּיר הַטּוּמָאָה, רָאָה בְּאוּרֵךְ
בּוֹכֵר דוּד (מֵאִמֵּר א' פצ"א) שֶׁבָּיֵא מְדַבְּרֵי הַמְקוֹבְלִים
בְּזֹה, וְכֵן בִּיאָרוּ בְּכַנֵּן צִיּוֹן (שׁוֹת סִימָן צא) וּבְגִלְיוֹן הַש"ס
(יְבִמוֹת מו, א), שֶׁהַמִּילָה מְסִיר טּוּמָאָת עֲכוּ"ם, וְהַטְּבִילָה
נִתְּנָתָה עֲלֵיו קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל. וְיֵשׁ לְהַעִיר, שֶׁבְּרִבֵּי הַזֹּהֶב
(פֶּרֶשֶׁת לך בַּפִּסּוֹק זֹאת הַנֶּפֶשׁ) כֹּתֵב, שֶׁהַלִּמּוּד שֶׁהוּא
'קָטָן שְׁנוּלֵד' הוּא מִהַפְּסוֹק 'וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרִין'.
וְלִכְאוּרָה הוּא שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי רַבִּינוּ, שֶׁרָק לְאַחַר הַמִּילָה
נַעֲשֶׂה כְּקָטָן שְׁנוּלֵד, אֲבָל בְּגֵרִים שֶׁנִּתְגַּיֵּרוּ ע"י אֲבָרָהָם
וְלֹא מִלּוֹ עֲצָמָם וְרִמּוֹזִים בַּפִּסּוֹק 'הִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרִין',
לֹא הָיוּ נִחְשָׁבִים כְּקָטָן שְׁנוּלֵד. וְבְעִיקָר דְּבַרֵּי רַבִּינוּ, יֵשׁ
לְהוֹסִיף וּלְצִיֵּן שֶׁבְּפֶרֶשֶׁת דְּרִבְכִים (דָּרֵךְ הָאֲתָרִים דְּרוּשׁ
א') כֹּתֵב, שֶׁהִרְדִּין 'קָטָן שְׁנוּלֵד' (נִדָּר לְאַחַר רֵק בְּגִירוֹת
שֶׁלֹּאֲחֵר מִתֵּן תוֹרָה. סח. מִשּׁוֹם שֶׁעַל יִשְׂרָאֵל אֵין
שׁוֹלְטִים הַמְזִיקִים כָּל כֵּךְ, כִּפִּי שְׁלִיטָתָם עַל הָאוֹמוֹת.
וְאֶפְשָׁר שְׁכוּנוֹת רַבָּנוּ, שֶׁהַמִּקְטָרְגִים רֹצִים לְהִזְיֵק אֶת
הַגֵּרִים מִפְּנֵי לְקִלְיוֹנֵיהֶם. וְהֵם חוֹרְרִים לְקְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל,
הַמְקוֹבְלִים [רָאָה עֲשֵׂהָ מֵאִמְרוֹת (מֵאִמֵּר א' פצ"א), שֶׁבָּיֵא מְדַבְּרֵי
הַמְקוֹבְלִים בּוֹה], שֶׁנִּשְׁמוֹת הַגֵּרִים הֵם מִישְׂרָאֵל, אֲלֵא
שֶׁנִּחְרַם וּנְפָלוּ לְקִלְיוֹנֵיהֶם. וְהֵם חוֹרְרִים לְקְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל,
[אוֹ כְּדַעַת הַמְקוֹבְלִים, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת הַגֵּרִים בְּתַחֲלִילָתָן,
שֶׁנִּתְעַרְבוּ בָּהֶם נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה], וְכֵינֵן שֶׁהִנֵּפֶשׁוֹת [אוֹ
הַנִּיצוּצוֹת] יוֹצֵאִים מִרוּשַׁת הַסִּטְרָא אַחֲרָא, הִיא רוּדַפְתָּ
אֲחִירָהָם וְרוּדַפְתָּ לְהִיָּקֵם. סט. עַל פִּי זֹהֵר (פֶּרֶשֶׁת
בִּלָּק קצב, ב) וז"ל, 'זוֹרֵחַ מִשְׁעִיר לְמוֹ' מִשְׁעִיר מִמֶּשׁ, דֹּא
סִמָּא ל'. ג. מְצוֹת צִיּוֹן (יִשְׁעִיהָ לִר, יד).
עא. בְּעֵין חַיִּים (שְׁעַר לו פ"ב) כֹּתֵב, 'הַנּוֹבָקָא דּוֹעִיר אֲנָפִין

ספר 'זרע שמשון' בחמש כרכים

בהוצאה
מפוארת מאירת
עינים ועוד
הרבה מעלות

להשיג בכל חנויות הספרים
347-496-5657 02-80-80-500

בספר המנוקד הלאחד הוא תענוז